

(FINANCIEEL) JAARVERSLAG

2018

te Dordrecht

GROENENDIJK
onderwijsadministratie

Bezoekadres Trapezium 210, Sliedrecht
Postadres Postbus 80, 3360 AB Sliedrecht

T (0184) 41 25 07
<http://www.groenendijk.nl/>

INHOUDSOPGAVE

A TOELICHTING OP ONDERDELEN VAN HET JAARVERSLAG

Bestuursverslag	1
Verslag intern toezicht	39
Kengetallen	48

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	49
B2 Balans per 31 december 2018	54
B3 Staat van baten en lasten 2018	56
B4 Kasstroomoverzicht 2018	57
B5 Toelichting behorende tot de balans	58
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	65
B9 WNT	70
B10 Niet uit de balans blijkende verplichtingen	72
B11 Gebeurtenissen na balansdatum	72
B12 Statutaire regeling omtrent bestemming van het resultaat	73
B13 Ondertekening jaarverslag	74

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	75
-----------------------	----

Jaarverslag 2018

van de

Vereniging

Een School met de Bijbel

te Dordrecht

SCHOLEN VAN ORANJE, voor vorstelijk onderwijs

Inhoudsopgave	
Voorwoord	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	4
1.1 Doelen en functie van het jaarverslag	4
Hoofdstuk 2 Beschrijving vereniging	4
2.1 Gegevens vereniging	4
2.2 Gegevens scholen	5
2.3 Kenmerken leeftijdsopbouw personeel	5
2.4 Kenmerken leerlingen	6
2.5 Kenmerken ouders en omgeving	7
Hoofdstuk 3 Identiteit	8
3.1 De missie van de vereniging	8
3.1.1 Strategisch beleid	10
Hoofdstuk 4 Onderwijs:	11
4.1 Strategisch beleid	11
4.2 Zorg en begeleiding	14
4.3 Passend onderwijs (afstemming)	14
4.4 Opbrengstgericht werken	14
4.5 Opbrengsten (van het onderwijs)	14
4.6 Verantwoording werkdrukmiddelen	15
Hoofdstuk 5 Personeel en Organisatie	16
5.1 Strategisch beleid	16
5.2 Integraal personeelsbeleid (incl. professionalisering)	18
5.3 Instrumenten voor personeelsbeleid	18
5.3.1 Functionerings- en beoordelingsgesprekken	18
5.4 Verzuimbeleid	19
5.5 Buitenschoolse opvang:	19
5.6 Beheersing uitkering na ontslag	19
Hoofdstuk 6 Huisvesting /Financieel beleid /Materieel beleid	19
6.1 Strategisch beleid	19
6.2 Realisatie 2018	24
6.2.1 Analyse financiële situatie	24
6.3 Financieel beleid	26
6.3.1 Toekomstparagraaf	28
6.3.2 Model risicobeheersing	31
Hoofdstuk 7 Communicatie	35
7.1 Strategisch beleid	35
7.2 De interne communicatie	36
7.3 De communicatie met externe instanties	36
7.4 De communicatie met ouders	37
Hoofdstuk 8 Kwaliteitsbeleid	37
8.1 Strategisch beleid	37
8.2 Kwaliteitszorg	37
8.3 Klachtenprocedure	38
8.4 Wet- en regelgeving	38

Voorwoord

Het bestuur van de Vereniging Een School met de Bijbel, bevoegd gezag van de Scholen van Oranje, heeft in 2017 een strategisch beleidsplan getiteld 'Leren voor het leven' vastgesteld. Dit beleidsplan geeft, op grond van de vastgestelde visie en missie van de vereniging, de uitgangspunten weer op grond waarvan het bestuur invulling kan geven aan zijn taak: het besturen van de vereniging op de vastgestelde hoofdlijnen. Over een periode van vijf jaar, van 2017 tot 2022 is aangegeven welke doelstellingen en wanneer op de onderscheiden beleidsterreinen resultaten moeten zijn gerealiseerd. Het vigerende strategisch beleidsplan is in werking getreden op 1 augustus 2017. Dit verslagjaar is dus het eerste volledige jaar dat het strategisch beleidsplan zijn werking heeft.

Het vigerende strategisch beleidsplan geeft voor verschillende aandachtsvelden onder andere de ontwikkelingen, aandachtspunten en de doelstellingen weer. In het verslagjaar zijn een aantal speerpunten uit het strategisch beleidsplan benoemd die in het jaar 2018 moeten worden aangepakt en de komende periode moeten worden gerealiseerd.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Doelen en functie van het jaarverslag

Dit jaarverslag beschrijft de resultaten en ontwikkelingen binnen de Vereniging Een School met de Bijbel te Dordrecht, ook bekend als Scholen van Oranje. Het beschrijft, binnen de kaders van het strategisch beleidsplan van de vereniging in de eerste plaats onze kwaliteit: onze missie (waar staan we voor), onze visie (waar gaan we voor) en de daaraan gekoppelde doelen en de resultaten daarvan. Op deze wijze geven we vorm aan een cyclus van plannen, uitvoeren en evalueren.

Hoofdstuk 2 Beschrijving vereniging

2.1 Gegevens vereniging

Nummer bevoegd gezag 83864

De vereniging is opgericht op 27 januari 1902 en is gevestigd te Dordrecht. De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40321023.

Aan de vereniging zijn geen nadere partijen verbonden.

Bestuurssamenstelling per 31 december 2018:

Voorzitter	De heer drs. J.F. van Weelden RA
Vice-voorzitter	Mevrouw drs. S. Platenkamp
Lid	Mevrouw drs. A.D. Klaren
Lid	De heer ir. A. Buitenhuis
Lid	De heer P.C. den Dekker
Lid	De heer ing. P.W. Wolf
Directeur-bestuurder	De heer mr. G. Will

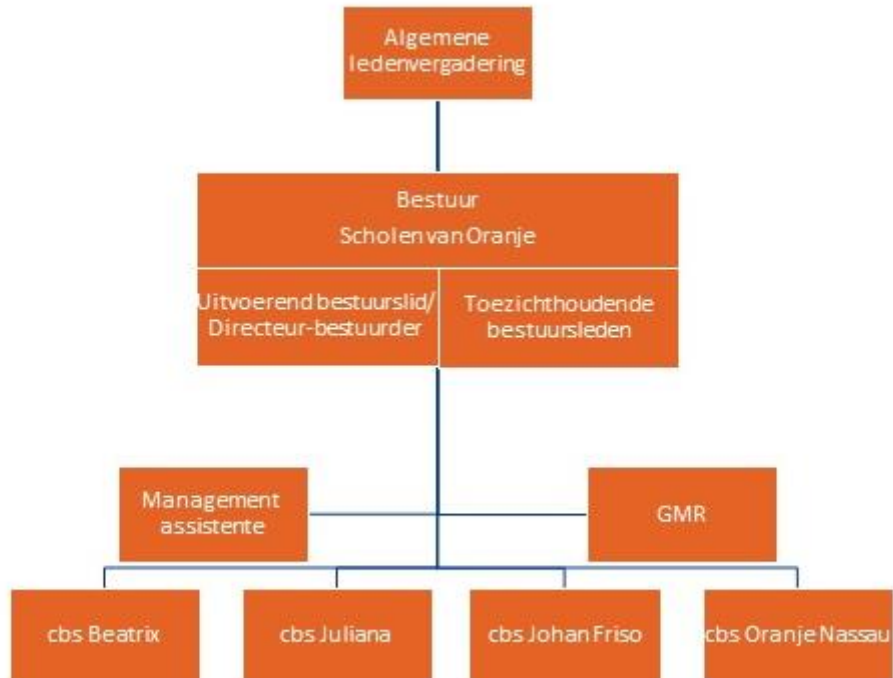
De Vereniging Een School met de Bijbel beheert vier scholen in Dordrecht. Deze vier scholen staan in de wijken Dubbeldam en Stadspolders. Sinds juni 2013 treden de scholen naar buiten onder de naam 'Scholen van Oranje'.

De scholen dragen de protestants-christelijke signatuur.

De scholen vallen onder verantwoordelijkheid van de eigen schooldirecteur en van de directeur-bestuurder, die bovenschools verantwoordelijk is voor de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid. De directeur-bestuurder is als enig uitvoerend bestuurder bevoegd tot het uitvoeren van (bestuurlijke) werkzaamheden ten dienste aan het onderwijs en de algemene bedrijfsvoering.

Het totaal aantal leerlingen binnen de vereniging bedroeg 1254 per 1 oktober 2018.

De organisatie ziet er in schema als volgt uit:

2.2 Gegevens scholen

Onder de vereniging ressorteren vier scholen, te weten:

cbs Beatrix, Van Schendelstraat 24, 3319 RN Dordrecht

Brin: 16YG

cbs Johan Friso, Chico Mendesring 196, 3315 MB Dordrecht

Brin: 23PE

cbs Juliana, Goudenregenstraat 65, 3319 TB Dordrecht

Brin: 16XM

cbs Oranje Nassau, Selma Lagerlöf-erf 164, 3315 AT Dordrecht

Brin: 16WG

2.3 Kenmerken leeftijdsopbouw personeel

Per 31 december 2018

Leeftijd cohort	aantal	wtf
0 - 19	0	0
20 - 24	4	3,7000
25 - 29	5	4,4250
30 - 34	10	6,6764
35 - 39	12	7,5792
40 - 44	10	6,2816
45 - 49	23	15,5550
50 - 54	23	14,4420
55 - 59	22	14,4521
60 - 64	12	9,1753
>= 65	0	0
Totaal	120	81,2866

2.4 Kenmerken leerlingen

Onze scholen worden bezocht door 1254 leerlingen (stand van zaken per 1-10-2018). Onderstaand schema geeft de aantallen leerlingen per groep en het percentage gewogen leerlingen (1-10-2018) weer:

School	Brin	Aantal totaal	Gewicht 0,3	Gewicht 1,2
cbs Oranje Nassau	16WG	182	37	5
cbs Juliana	16XM	299	3	2
cbs Beatrix	16YG	349	3	0
cbs Johan Friso	23PE	424	19	2
TOTAAL		1254	62	11

Historische telgegevens

School	Brin	Aantal 1/10/2015	Aantal 1/10/2016	Aantal 1/10/2017
cbs Oranje Nassau	16WG	220	229	226
cbs Juliana	16XM	295	309	294
cbs Beatrix	16YG	329	333	335
cbs Johan Friso	23PE	531	491	448
TOTAAL		1375	1362	1303

Prognoses telgegevens

School	Brin	Aantal 1/10/2019	Aantal 1/10/2020	Aantal 1/10/2021	Aantal 1/10/2022
cbs Oranje Nassau	16WG	170	165	165	165
cbs Juliana	16XM	299	287	280	280
cbs Beatrix	16YG	360	380	390	400
cbs Johan Friso	23PE	404	394	386	380
TOTAAL		1233	1226	1221	1225

De conclusie is dat de vereniging te maken heeft met een lichte terugloop van het leerlingenaantal en dat het aantal gewogen leerlingen mede door de ontwikkelingen ten gevolge van passend onderwijs enigszins toeneemt. De twee scholen in de wijk Stadspolders, de cbs Johan Friso en de cbs Oranje Nassau lopen nog terug in leerlingenaantallen, de cbs Juliana stabiliseert en de cbs Beatrix kent een aanzienlijke groei in leerlingaantallen. De lichte daling van het leerlingenaantal zet zich de komende twee jaren nog voort en komt in 2021 tot stilstand. Daarna is er weer een lichte groei.

Het grootste aandeel van het leerlingenverloop ontstaat door de natuurlijke uitstroom van leerlingen van groep 8 naar het voortgezet onderwijs, terwijl de scholen niet (m)eer in groeiwijken staan, waardoor geen sprake is van autonome groei (in Dordrecht is er sprake van een afname van het aantal leerlingen in het basisonderwijs van 10% in de afgelopen 10 jaar). Er stromen meer leerlingen van groep 8 uit, dan er leerlingen in groep 1 instromen. Daarnaast vindt een klein gedeelte van het verloop plaats door verhuizingen. Doordat de cbs Oranje Nassau na een inspectiebezoek in oktober 2018 het predicaat 'zeer zwakke school' heeft gekregen (zie ook paragraaf 4.7), zijn er meerdere kinderen tussentijds vertrokken naar andere basisscholen in de omgeving. Dit betrof in totaal 19 leerlingen. Het verloop naar vormen van speciaal onderwijs (daarin inbegrepen speciale scholen voor basisonderwijs) is gering.

2.5 Kenmerken ouders en omgeving

Onze scholen staan in (licht) vergrijzende wijken, wat consequenties heeft voor de instroom (zie ook paragraaf 2.4). De ouderpopulatie laat geen directe gevolgen zien voor ons beleid met betrekking tot actief burgerschap en sociale cohesie. De ouders kenmerken zich in het algemeen als nauw betrokken bij het onderwijs aan hun kind(eren) en actief inzetbaar bij de organisatie van (school)activiteiten.

Hoofdstuk 3 Identiteit

3.1 De missie van de vereniging

In de missie wordt verwoord wat Scholen van Oranje als waardengemeenschap naar buiten wil uitdragen. Het geeft aan waar we voor staan, wat onze identiteit en kernwaarden zijn (ons bestaansrecht).

Het strategisch beleidsplan draagt de naam 'Leren voor het leven' en is het mission statement van de Scholen van Oranje. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat onze leerlingen niet alleen leren om voldoende kennis op te doen en op deze manier een succesvolle schoolloopbaan doormaken. Zij moeten toegerust worden om later als betekenisvolle burgers een wezenlijke bijdrage te leveren aan onze samenleving. Een (inclusieve) samenleving waarin ieder persoon volwaardig mee mag doen, maar ook verantwoordelijkheid draagt. In onderwijs gaat het om kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. De ontplooiing van aanwezige talenten van kinderen is waar wij permanent mee bezig zijn. Elk mens telt en mag er zijn zoals hij/zij is, ongeacht het niveau van zijn/haar kwaliteiten.

In het christelijk onderwijs zijn kennisontwikkeling en sociale en morele vorming onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ons onderwijs is christelijk geïnspireerd, waarbij de Bijbel de bron is van inspiratie voor onze manier van werken, hoe wij met elkaar omgaan en voor onze visie op de mens en de wereld. De christelijke waarden en normen vormen het uitgangspunt voor ons mensbeeld, hoe wij omgaan met onze naasten en met onze verantwoordelijkheid voor de samenleving. We leren kinderen delen, je leeft immers niet alleen voor jezelf. Samen met anderen leven we in een wereld waarin plaats is voor de ander; een wereld die ook voor komende generaties een veilige plek is om te leven.

Wij hanteren de volgende kernwaarden: betrokkenheid, respect, geborgenheid en verwondering.

Kernwaarden

Betrokkenheid

We zijn er niet alleen voor onszelf, hebben oog voor de ander en willen samen werken aan een betere wereld. Door een betrokken en solidaire levenshouding kan het vertrouwen in de eigen persoon groeien, in de ander en in de toekomst. Dit leidt tot een gezond optimisme en nieuwe kansen voor iedereen, dus zonder mensen uit te sluiten, en tot hoop op een betere wereld.

Respect

Respect voor ieder mens staat centraal. Ieder mens is uniek; anders maar gelijkwaardig. Respect is wederzijds, ook ten aanzien van de (religieuze) eigenheid van het individu. In het onderwijs speelt leren over en van elkaar een belangrijke rol. Respect betekent ook eerbied hebben voor de wereld om ons heen en voor onze medemensen.

Geborgenheid

Leerlingen mogen zichzelf zijn op school, zich veilig voelen en mogen voor hun mening uitkomen. Een veilig schoolklimaat is een onmisbare voorwaarde om te kunnen leren. Wanneer mensen zich geborgen weten, kunnen zij hun talenten de vrije loop laten en zich optimaal ontplooien. Ouders geven aan zich welkom te voelen door de persoonlijke benadering en omdat zij gehoord worden.

Verwondering

Een goede onderwijsomgeving stimuleert verwondering en roept levensvragen op. Er zijn niet alleen vragen van het verstand, ook van het hart. De waarden die wij vanuit Bijbelverhalen meegeven, helpen de leerling een houding te ontwikkelen die positief bijdraagt aan een rechtvaardige en verdraagzame samenleving.

Visie

De visie is een algemene voorstelling van de toekomst van Scholen van Oranje. Het geeft aan waarvoor we gaan, wat onze toekomstdroom is. In onze visie is het kader voor onze ambities, onze toekomstverwachting uitgewerkt. De hiervoor genoemde kernwaarden vormen de basis.

Onze visie luidt: Scholen van Oranje staat voor een breed onderwijsaanbod waarin iedere leerling zijn talenten kan ontplooien. Ons onderwijs is van hoge kwaliteit, gestoeld op de christelijke levensovertuiging, met ruimte voor een eigen onderwijskundige identiteit en ruimte voor professionals.

Een breed onderwijsaanbod

Scholen van Oranje heeft een breed onderwijsaanbod voor leerlingen van 4 tot 12 jaar. Wij richten ons onderwijs zo in dat iedere leerling zijn talenten maximaal kan ontplooien en zich optimaal kan ontwikkelen. Met ons onderwijs besteden we evenwichtig aandacht aan de drie doelen van onderwijs, nl. kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Niet alleen kennis en vaardigheden moeten worden aangeleerd, maar ook samenwerking, leren delen, menswording en burgerschap zijn aspecten van ons onderwijs die voldoende zorg en aandacht moeten krijgen.

..van hoge kwaliteit

Ons onderwijs is van hoge kwaliteit. Deze is geborgd in onze kwaliteitscyclus. De school vormt samen met de ouder en de leerling een drie-eenheid. Zij hebben alle drie een eigen verantwoordelijkheid, maar het samenspel tussen hen zorgt voor een win-winsituatie die het beste in mensen naar boven kan brengen.

De medewerkers van de Scholen van Oranje spelen hierbij een grote rol. Zij dragen graag hun steentje bij aan de ontwikkeling van jonge mensen. Zij blijven ook zichzelf permanent ontwikkelen en houden elkaar scherp. Met elkaar vormen zij een lerende en professionele organisatie.

..gestoeld op de christelijke levensovertuiging

Scholen van Oranje heeft een christelijk geïnspireerde identiteit, gestoeld op de protestantse traditie. De grondslagformulering uit onze statuten is hierbij uitgangspunt voor ons onderwijs. Artikel 2 luidt: De grondslag van de vereniging is de Bijbel als het geïnspireerde Woord van God. Richtinggevend voor al het werk van de vereniging is het Evangelie van Jezus Christus, dat de mens roept tot dienst aan God en dienst aan de medemens, waarbij Jezus de weg tot God is.

Wij hebben een open blik op de omgeving en gaan graag verbindingen aan met de wereld om ons heen. In het gesprek met anderen over identiteit is onze keuze voor christelijk geïnspireerd onderwijs een gegeven, maar tegelijkertijd tonen wij respect voor ieders persoonlijke opvattingen. We maken tijd en ruimte voor een voortgaande dialoog met ouders en leerkrachten over wat wij met christelijk onderwijs beogen en wat ons daartoe inspireert.

..met ruimte voor een eigen onderwijskundige identiteit

In lijn met de missie geven de Scholen van Oranje ieder op eigen wijze vorm aan de onderwijskundige identiteit. Deze voldoet in ieder geval aan de van overheidswege gestelde kwaliteitseisen, maar kan worden aangevuld met zelf geformuleerde doelen. De eisen en doelen zijn vastgelegd in het schoolplan van iedere school. Scholen leggen verantwoording af in managementrapportages.

..en ruimte voor professionals

Binnen Scholen van Oranje werkt een groot aantal hoog opgeleide professionals. Zij krijgen de ruimte om - binnen de kaders van de bestuurlijke organisatie - een eigen invulling te geven aan hun werk. Daarom liggen de verantwoordelijkheden laag in de organisatie. Van vrijblijvendheid is geen sprake: bij verantwoordelijkheden hebben hoort verantwoording afleggen. Dit is inherent aan het zijn van een lerende organisatie.

Vorstelijk onderwijs

Wanneer we onze missie en visie in praktijk brengen en de op basis hiervan te formuleren doelstellingen binnen de looptijd van dit strategisch beleidsplan weten te realiseren, kunnen we met recht zeggen dat de Scholen van Oranje daadwerkelijk 'vorstelijk onderwijs' bieden aan alle leerlingen die aan onze zorg zijn toevertrouwd.

3.1.1 Strategisch beleid

Onze gezamenlijke identiteit is helder vertaald in onze betrokkenheid op de kinderen die aan onze zorg zijn toevertrouwd. We zetten onze inspiratie in voor de kinderen. Hierop zijn wij ook aanspreekbaar. De communicatie naar ouders over de inhoud van onze identiteit is overtuigend en zichtbaar.

Werken aan identiteit: de beleidsdoelen in 2018 zijn:

Christelijke identiteit zichtbaar in school en pedagogisch klimaat.

- Indicator: leerkrachtgedrag:

- Onze leerkrachten hanteren de Bijbelse normen en waarden in hun dagelijkse omgang met de kinderen.
 - Onze leerkrachten beginnen en eindigen elke dag met een bezinningsmoment.
 - Onze leerkrachten gebruiken de methode 'Kind op Maandag' tijdens hun lessen godsdienstonderwijs.
- Indicator: schoolbeleid:
 - Alle ouderbijeenkomsten worden begonnen met een bezinningsmoment.
 - Alle ouders krijgen bij aanmelding een schoolgids met gedragsparagraaf.
 - Alle scholen organiseren jaarlijks een themabijeenkomst voor leerkrachten, leerlingen en ouders, die invulling geeft aan de christelijke identiteit.

Thema op verenigingsniveau:

- Indicator: Elke twee jaar organiseert de directie van de school of de directeur-bestuurder een thema-avond over identiteit voor leerkrachten (en of ouders / leden)
 - Streefcijfer deelname: 30%.

Identiteit als selectiecriterium:

- Indicator: werving en selectie.
 - In de sollicitatieprocedure wordt de 'match' van de levensbeschouwelijke identiteit van de kandidaat en de school intensief besproken.
 - Er worden voor leerlinggebonden functies geen kandidaten benoemd die de identiteit niet onderschrijven en/of deze niet willen uitdragen.

Identiteit als geschenk:

Alle leerlingen van groep 8 ontvangen bij het verlaten van de basisschool een Bijbel als herinnering aan hun schooltijd bij een van de Scholen van Oranje. Deze Bijbels worden bekostigd uit de gelden die ontvangen zijn bij de opheffing van de Gilhuisstichting in 2017 en waarvoor een aparte voorziening is getroffen.

Hoofdstuk 4 Onderwijs:

4.1 Strategisch beleid

Het onderwijskundig concept van de school kan een element voor ouders zijn om voor een bepaalde school te kiezen. Andere leervormen verdienen een kans, naast het reguliere onderwijs. De directeuren krijgen en nemen de verantwoordelijkheid om te werken aan onderwijskundige concepten en/of didactische handelwijzen. Deze hoeven niet persé voor alle scholen van de vereniging eenduidig te zijn. Onderwijskundige verschillen tussen de scholen zijn mogelijk, mits deze wel besproken en vastgesteld worden in het (bovenschoolse) directieteam.

We bieden goede zorg aan de kinderen die op- of uitvallen. De scholen werken ieder aan een specifieke uitwerking van het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. De sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen is door elke school vertaald in een methode ter

ontwikkeling van sociale competenties en een structureel leerlingvolgsysteem op sociaal-emotioneel gebied. De scholen leveren een goed pedagogisch en didactisch klimaat.

Op elke school wordt speciale aandacht gegeven aan de 20% beter lerende leerlingen. Dit gebeurt tijdens de zogeheten Oranjedagen, die plaatsvinden in alle groepen, dus vanaf groep 1 tot en met groep 8. Kinderen die meedoen aan de Oranjedagen krijgen een op hun onderwijsbehoefte afgestemd aanbod van verdieping en verrijking. Het bovenscholse Leerteam Oranjedagen is verantwoordelijk voor een passend leerstofaanbod.

Alle scholen moeten beleid ontwikkelen voor een optimale onderwijskundige vertaling van de ICT-mogelijkheden. Ten behoeve van efficiëntie en ontwikkeling worden ervaringen bovenscholse uitgewisseld in het BICO, waar alle ICT-coördinatoren deel van uitmaken. Eind 2017 is besloten om stapsgewijs nieuwe devices (laptops) aan te schaffen om toegepast modern onderwijs te kunnen geven en medio 2019 de situatie te bewerkstelligen dat er één device is op elke twee leerlingen.

Uitwerking van de beleidsdoelen voor 2018 zijn:

Vernieuwend onderwijs:

- Indicator: aantal scholen dat werkt volgens een ander onderwijsconcept:
 - 25% van de scholen werkt met een ander concept
- Indicator: elke school beschikt over een beschreven onderwijsconcept, waarin minimaal aandacht is voor:
 - Pedagogisch handelen
 - Didactisch handelen
 - Visie op onderwijs
 - Doelstellingen onderwijs
 - Gevolgen voor leerlingen en ouders
- Indicator: elke school beschikt over een plan waarin beschreven is wat de leerdoelen zijn per leerjaar en wat het onderwijsaanbod is. De school werkt aan de referentieniveaus begrijpend lezen, spelling en rekenen:
 - Aansluitend bij de referentiekaders
 - Ruimte voor brede vorming
 - Ruimte voort persoonlijkheidsontwikkeling.

Uitstekende leerlingzorg:

- Indicator: de scholen werken met beleid rondom de bekostiging van het samenwerkingsverband in het kader van Passend Onderwijs:
 - De uitwerking van dit beleid is schoolspecifiek, gerelateerd aan leerlingpopulatie en -problematiek. Dit beleid is onderdeel van het bovenscholse ib-overleg.
- Indicator: percentage uitval:
 - specificeren naar aantal D/E leerlingen, gelieerd aan ParnasSys.
- Indicator: in-, door-, en uitstroom gegevens, verwijzingen, Citoscores, examenresultaten:
 - EWS: citoscores tussentijdse toetsen zijn op of boven de landelijke norm.
 - Verwijspercentage passend bij de streefcijfers van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs is < 2%.

- Resultaten VO (eind 2^e leerjaar) passen bij de schoolkeuze-advisering en wijken maximaal 10% af.
- Indicator: oordeel van de onderwijsinspectie:
 - Op onderdelen zorg(kwaliteitszorg) een score van 3.
 - Alle scholen beschikken over een basisarrangement.
- Indicator: alle scholen werken methodisch aan sociaal-emotionele ontwikkeling:
 - Alle scholen gebruiken een methode.
 - Alle scholen gebruiken een leerlingvolgsysteem (LVS) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.
 - Alle scholen werken met hulplannen voor kinderen met sociaal-emotionele problematiek.
- Indicator: de school voldoet aan de zorgplicht in het kader van Passend Onderwijs:
 - Er is per school een uitgewerkt onderwijsondersteuningsprofiel (OOP) en deze wordt door de school bewaakt.
 - De toewijzing, het gebruik en de verantwoording van de onderwijsondersteuningsmiddelen is transparant en effectief.
 - De school biedt de ouders een loketfunctie.
 - Plaatsingsloket: de school begeleidt de ouders om het kind op een passende school te plaatsen.
 - Intern zorgloket: de school begeleidt de ouders om voor het kind de juiste ondersteuning te vinden.
 - Het ondersteuningsteam biedt advisering en ondersteuning aan de leerkrachten.
 - Het ondersteuningsteam biedt coaching en begeleiding aan het team.
 - De school zorgt voor een effectieve overdracht van leerling en -gegevens van en aan andere scholen of sectoren.
 - De school voldoet aan de eisen van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) inzake zorg, zorgplicht, -profiel en -middelen.
 - Elke schooldirecteur legt aan de directeur-bestuurder verantwoording af over de besteding van de ondersteuningsmiddelen.

Tevreden ouders en leerlingen: over onderwijsleerprocessen en onderwijsopbrengsten.

- Indicator: tevredenheidsonderzoeken:
 - Oudertevredenheid onderwijsleerproces: WMK score is voldoende.
 - Oudertevredenheid functioneren van leraren: WMK score is voldoende.
 - Oudertevredenheid opbrengsten: WMK score is voldoende.
 - Oudertevredenheid pedagogisch schoolklimaat: WMK score is voldoende.
- Indicator: klachten:
 - Er worden geen klachten ingediend door officiële instanties over de kwaliteit van het onderwijs.
 - Er worden geen klachten ingediend door officiële instanties over de leerkrachten.
- Indicator: ICT-gebruik en -kwaliteit is hoogwaardig:
 - Alle leerkrachten hebben een specifieke ICT-training gehad.
 - Alle leerkrachten gebruiken dagelijks ICT als ondersteuning bij de lessen.
 - In alle groepen wordt het digitale schoolbord gebruikt.

4.2 Zorg en begeleiding

We streven ernaar, dat iedere leerling zich ononderbroken kan ontwikkelen en ontplooiën. Omdat we te maken hebben met verschillen tussen leerlingen moet het onderwijsleerproces zo ingericht worden dat dit ook mogelijk is. Ons streven is om elke leerling maximaal op zijn/haar niveau te laten presteren.

4.3 Passend onderwijs (afstemming)

Op onze scholen geven we passend onderwijs: onderwijs dat is afgestemd op de mogelijkheden en talenten (de onderwijsbehoeften) van de leerlingen. In beginsel laten we ieder kind toe, maar soms is het beter als een kind elders geplaatst wordt. Om een dergelijke beslissing te nemen, hebben we een onderwijsondersteuningsprofiel opgesteld. Dit profiel verheldert welke zorg we wel en welke ondersteuning we niet kunnen bieden en welke leerlingen met een bepaalde ondersteuningsbehoefte door ons opgevangen kunnen worden. Wanneer een leerling geen passend onderwijs op een van de Scholen van Oranje kan krijgen, moet er een plek op een school binnen ons samenwerkingsverband Passend Onderwijs Dordrecht gevonden worden. Dit is de zogeheten zorgplicht van schoolbesturen.

4.4 Opbrengstgericht werken

Op alle Scholen van Oranje is sinds enkele jaren opbrengstgericht werken geheel uitgewerkt en naar een hoger niveau gebracht. Specifiek is daarbij aandacht besteed aan de vaardigheidsscores van de leerlingen en de ontwikkeling daarvan. Het analyseren van opbrengsten en het daaraan koppelen van acties staat centraal in het schoolbeleid en moet in de vezels van elke leerkracht zitten. Dit proces wordt in de komende jaren nog verder uitgewerkt en verfijnd.

4.5 Opbrengsten (van het onderwijs)

Ons onderwijs is geen vrijblijvende aangelegenheid. We streven (zo hoog mogelijke) opbrengsten na met betrekking tot met name taal, rekenen en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

De inspectie heeft aan drie van de vier Scholen van Oranje een basisarrangement toegekend. Na een inspectiebezoek in oktober 2018 aan de cbs Oranje Nassau is gebleken dat de onderwijskwaliteit op deze school op een essentieel aantal punten tekortschiet en heeft de kwalificatie van zeer zwakke school ontvangen. Dit betekent dat de school onder verscherpt toezicht van de inspectie is komen te staan en een aantal herstelopdrachten heeft gekregen. In oktober 2019 houdt de inspectie een zogeheten herstelonderzoek teneinde vast te stellen of de onderwijskwaliteit verbeterd is ten opzichte van 2018 en het predikaat 'zeer zwak' vervangen kan worden door (on)voldoende. Het bestuur heeft in de loop van het schooljaar 2018-2019 passende maatregelen getroffen ter verbetering van de situatie. De cbs Oranje Nassau is inmiddels op de goede weg en wij zien het komende inspectiebezoek met vertrouwen tegemoet.

De Cito-eindscores van april 2018 waren:

	16WG cbs Oranje Nassau	16XM cbs Juliana	16YG cbs Beatrix	23PE cbs Johan Friso
Aantal leerlingen groep 8	36	30	45	69
% deelgenomen aan Cito toets	100	100	100	97
Gemiddelde standaardscore na herberekening	529,6	534,8	531,5	534,7
Schoolgroep	23	2	1	4
Ondergrens schoolgroep	531,6	534,9	535,1	534,6

4.6 Verantwoording werkdrukmiddelen

Van het Rijk is er een bedrag vrijgekomen om de werkdruk in het onderwijs te verlichten. Voor onze scholen is dat 1303 leerlingen x €155,55. Totaal € 202.682 voor het schooljaar 2018-2019.

Voor de periode augustus t/m december is er derhalve € 84.451 beschikbaar.

In de periode 1-8-2018 t/m 31-12-2018 zijn de middelen voor werkdrukvermindering ingezet voor verkleining van de klassengrootte en de voorkoming van combinatiegroepen.

Het gevolgde (besluitvormings)proces

Op de scholen is het gesprek gevoerd over de knelpunten die werknemers ervaren en de oplossingen die zij hiervoor voorzien en bepalen. Dit gesprek vond plaats in het gehele team. In het gesprek over de aanpak van de werkdruk is besproken welke maatregelen er in de school moeten worden genomen om de werkdruk te verminderen. Op basis van dit gesprek is door de directeur / het schoolbestuur een bestedingsplan opgesteld voor de inzet van de extra werkdrukmiddelen in 2018/2019. Dit bestedingsplan is voor elke school ter instemming voorgelegd aan de personeelsgeleding van de P-MR en goedgekeurd.

De gelden van de werkdrukverdeling zijn als volgt uitgegeven:

Bestedingscategorie	Besteed bedrag (kalenderjaar)	Toelichting
Personeel	€ 88.586	Extra inzet personeel OP en OOP
Materieel		
Professionalisering		
Overig		

Hoofdstuk 5 Personeel en Organisatie

Het personeelsbeleid op de Scholen van Oranje is afgeleid van het vastgestelde IPB-beleid op bovenschools niveau.

5.1 Strategisch beleid

Het Integraal Personeelsbeleid is gebaseerd op het personeelsbeleidsplan en de daarin verwoorde visie op kwalitatief goed personeel. Personeel moet voldoen aan de standaarden professionaliteit, betrokkenheid en resultaatgerichtheid.

Professionaliteit:

Onder professionaliteit verstaan wij dat mensen in staat zijn hun vak goed uit te oefenen, gemotiveerd zijn, dat zij zich blijven ontwikkelen (een leven lang leren), dat zij intensief samenwerken binnen en buiten de organisatie, dat ze maatwerk aan hun leerlingen leveren en een veilige leeromgeving bieden.

Betrokkenheid:

Betrokkenheid staat voor aandacht voor de leerlingen en collega's om hen heen. Meer dan alleen het lesprogramma afdraaien; actief bezig zijn met niet-lesgebonden activiteiten. Proactieve communicatie met ouders en opvoeders. Opkomen voor de organisatie, een actieve bijdrage leveren aan de belangen van de school en de school vertegenwoordigen in andere netwerken (ambassadeurschap).

Resultaatgerichtheid:

Resultaatgerichtheid betekent dat er zowel op organisatieniveau als op medewerkersniveau duidelijke afspraken gemaakt worden en doelen worden geformuleerd. Op transparante wijze verantwoording nemen en afleggen zijn de twee kanten van resultaatgerichtheid. Voor de directeuren betekent dit werken met een heldere beleidscyclus en daarop afgestemde managementrapportages. Voor medewerkers betekent dit dat afspraken en doelen leidend zijn voor het eigen functioneren. In de gesprekkencyclus is (de ontwikkeling van) het functioneren van betrokkene jaarlijks onderwerp van gesprek.

De benodigde deelplannen, (die samen het Integraal Personeelsbeleid vormen), moeten voldoen aan deze standaarden.

Deelplannen zijn o.a.:

1. Identiteitsbeleid, waaronder een gedragscode
2. Beschreven functiegebouw, inclusief competentieprofielen
 - a. Beleid functiemix
3. Gesprekkencyclus: functionerings- en beoordelingsbeleid
 - a. Beoordeling tijdens eerste jaar van benoeming
4. Taakbeleid, waaronder doelgroepenbeleid
5. Beloningsbeleid
6. Mobiliteitsbeleid, waaronder afvloeiingsbeleid en een actuele afvloeiingslijst
 - a. Beleid met betrekking tot plaatsing van medewerkers in het risicodragend deel van de formatie (RDDF)
7. Werving en selectiebeleid
8. Benoemingsbeleid
9. Vitaliteitsbeleid t.a.v. voorkoming van ziekte- en verzuim, RI&E en arbeidsomstandigheden
10. Secondaire arbeidsvoorwaarden

11. Loopbaanbegeleiding

12. Om-, bij- en nascholing

Tevreden personeel:

- Indicator: de waardering van het personeel betreffende de volgende domeinen:
 - Personeelsbeleid
 - Loopbaanbegeleiding
 - Om-, bij- en nascholing
 - Toezichthoudend bestuur
 - Directeur-bestuurder
 - Directeur
 - Directieteam
 - Arbeidsvoorwaarden
 - Faciliteiten
- Alle personeelsleden ontvangen altijd hun salaris op de vastgestelde data

Ontwikkeling personeel:

- Indicator: elk nieuw personeelslid krijgt begeleiding tijdens de inwerkperiode:
 - Er is een introductiemap op elke school aanwezig.
- Indicator: deelname aan opleidings-, nascholing- en coachingstrajecten:
 - Elke school beschikt over een opleidings- en nascholingsplan, gebaseerd op het nascholingsplan op bovenschoolsniveau
 - Binnen drie maanden na indiensttreding heeft elk personeelslid een actueel persoonlijk ontwikkelingsplan.
 - Alle personeelsleden participeren in de te organiseren nascholingstrajecten.
- Indicator: aanwezigheid en realisatie van de gesprekkencyclus:
 - De directeuren en/of stafleden houden jaarlijks met alle personeelsleden gesprekken die onderdeel uitmaken van de gesprekkencyclus
- Indicator: aanwezigheid en realisatie beoordeling en beloning(sbeleid):
 - 100% van ons personeel heeft een voldoende beoordeling, minstens 20% heeft een excellente beoordeling. Bij een excellente beoordeling is 80% van de competenties zichtbaar
 - Er is een transparant beloningsbeleid binnen de vereniging
 - Het jaarlijks budget voor beloningen wordt volledig gebruikt. De uitputting ervan wordt gemotiveerd door de directeur

Actief arbeidsomstandighedenbeleid, veilige omgeving voor leerlingen, leerkrachten en medewerkers:

- Indicator: er is een recente (niet ouder dan vier jaar) risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E).
 - Alle scholen hebben een veiligheidsplan, waar een pestprotocol onderdeel van uitmaakt. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd.
 - Binnen de school is de directeur verantwoordelijk voor de veiligheid van leerkrachten, overige medewerkers en leerlingen binnen de school. Dit kan gemandateerd worden naar één of meerdere stafleden
 - Alle scholen beschikken over voldoende bedrijfshulpverleners (BHV-ers).
 - De directeur houdt het aantal ongevallen bij en streeft naar een veilige school (keurmerk: keurmerk veilige school)

- Indicator: de hoogte van het ziekteverzuim:
 - Het ziekteverzuimpercentage bevindt zich maximaal op het landelijk gemiddelde van het primair onderwijs
 - Er is een dalende tendens. De Scholen van Oranje ontvangen van 2016 tot einde 2018 begeleiding van het Vervangingsfonds in het kader van Plan V om het verzuim verder terug te dringen en om te komen tot vitaliteitsbeleid
 - Er wordt elk kwartaal een sociaal medisch overleg (SMO) gehouden
 - De directeuren voeren feedbackgesprekken bij frequent kortdurend verzuim
- Informatievoorziening, samenwerking en communicatie.

- Indicator: er wordt gebruik gemaakt van de dashboardfunctie van ParnasSys:
 - De directies voldoen aan de vraag van de directeur-bestuurder.
 - De directeur-bestuurder stelt een passend format op, waarin de verantwoording kan plaatsvinden (managementrapportages).
 - De scholen voldoen ten minste aan de ondergrens van kwaliteit die door de inspectie is bepaald. Dit is zichtbaar op het dashboard van ParnasSys.
 - Tijdens de werkingsduur van het strategisch beleidsplan wordt door de directeur-bestuurder een ambitieniveau vastgesteld. Deze is ook herkenbaar in het dashboard.

Overleg met MR en GMR

- Indicator: de MR/en van de scholen en GMR zijn tevreden over de samenwerking:
 - De directeuren zijn (c.q. de directeur-bestuurder is) tijdens (G)MR-vergaderingen aanwezig.
 - Er wordt niet vergaderd zonder de benodigde stukken.
 - Tevredenheid wordt gemeten d.m.v. interviews.

5.2 Integraal personeelsbeleid (incl. professionalisering)

In het verslagjaar zijn de volgende beleidsstukken ten aanzien van integraal personeelsbeleid in het directieteam aan bod gekomen: meerjaren bestuursformatieplan, werkverdelingsplan, taakbeleid, gesprekkencyclus, nascholing, (ziekte)verzuimcijfers, veiligheidsplan en interne mobiliteit.

5.3 Instrumenten voor personeelsbeleid

5.3.1 Functionerings- en beoordelingsgesprekken

De Scholen van Oranje beschikken over een regeling Functionerings- en beoordelingsgesprekken. Binnen een vierjaarlijkse gesprekkencyclus voeren de directeuren/bouwcoördinatoren van de scholen jaarlijks een functioneringsgesprek met elk van hun personeelsleden, een op ontwikkeling gericht gesprek, waarin de mate van groei in de competenties die voor de betreffende functie gelden wordt besproken. Een beoordelingsgesprek wordt door de directeur gevoerd bij de overgang van een tijdelijke naar een vaste benoeming en verder een keer per vier jaar met iedere werknemer. Bij dit beoordelingsgesprek wordt een bij de functie passend competentieprofiel gebruikt. Daarnaast worden houding en gedrag t.o.v. collega's en ouders en de doorgemaakte ontwikkeling in kennis en vaardigheden beoordeeld. De directeur-bestuurder voert functionerings- en beoordelingsgesprekken met de schooldirecteuren.

5.4 Verzuimbeleid

Scholen van Oranje heeft sinds 2010 een dienstverleningsovereenkomst met de arbodienst Arbo Unie. Het vitaliteitsbeleid is erop gericht om uitval van werknemers te voorkomen. Bij langdurige uitval stelt de bedrijfsarts een probleemanalyse op. De directeur stelt vervolgens een plan van aanpak op en bespreekt dit met de zieke collega. Viermaal per jaar vindt er een bovenschools sociaal medisch overleg (SMO) plaats, waar directeur-bestuurder, directieleden en bedrijfsarts de re-integratie van langdurig zieke personeelsleden en het verzuimbeleid bespreken. Tussentijds is er, indien nodig, bilateraal overleg tussen de schooldirecteuren en de bedrijfsarts.

5.5 Buitenschoolse opvang:

We werken op de diverse niveaus nauw samen met peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang in de directe nabijheid van onze scholen om hiermee ook gestalte te geven aan de 'doorgaande leerlijn'. Ondertussen zijn in drie van de vier scholen dergelijke voorzieningen binnen onze schoolgebouwen aanwezig (nog niet in de cbs Johan Friso).

5.6 Beheersing uitkering na ontslag

In voorkomende gevallen wordt bij ontslag van een personeelslid, vanwege structureel onvoldoende functioneren en andere dan formatieve redenen, een vaststellingsovereenkomst opgesteld, waarbij in de regel juridische ondersteuning wordt ingezet om te waarborgen dat voor beide partijen aan de vereisten van het Participatiefonds wordt voldaan en de betreffende medewerker een ontslaguitkering bij het UWV kan aanvragen.

Hoofdstuk 6 Huisvesting /Financieel beleid /Materieel beleid

6.1 Strategisch beleid

De volgende structuur is ingevoerd:

- Scholen maken een meerjarenplanning wat zij de komende vijf jaar voor het onderwijs denken nodig te hebben. Hierbij valt te denken aan formatie, leermiddelen, ICT en huisvesting, m.a.w. alle zaken die het onderwijs aangaan. Voor elk jaar wordt een begroting opgesteld die afgeleid is van de meerjarenbegroting. Directeuren werken binnen de budgetten van deze begroting en overleggen maandelijks hoe de uitgaven zich verhouden tot de inkomsten. Niet voorziene overschrijdingen met bijbehorende argumentatie kunnen, na verkregen goedkeuring van de directeur-bestuurder, aanpassingen van de begroting rechtvaardigen, waarna aanpassing in de meerjarenbegroting dient plaats te vinden.
- Dotaties zullen vastgesteld worden aan de hand van de gelden die in de voorziening in de begroting aanwezig dienen te zijn. De afdrachten aan de algemene middelen en voorzieningen en onderhoudsreserve zal door het vaststellen van een vast percentage geschieden. Deze afdrachten worden herkenbaar in de schoolbegrotingen opgenomen. De huidige systematiek zal worden geëvalueerd, zo nodig worden er verbeteringsvoorstellen gedaan.
- Elke school heeft een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) met een looptijd van vier jaar. Dit meerjaren onderhoudsplan wordt met de directeuren besproken en kan daarna dienen om de voorziening groot onderhoud door middel van dotaties te vullen.

- Er is voor personeelsuitgaven een meerjaren bestuursformatieplan (BFP). Dit meerjaren bestuursformatieplan wordt jaarlijks op basis van schooljaar vastgesteld, zo ook voor het schooljaar 2018-2019. Aan de hand van leerlingprognoses worden de aankomende drie schooljaren (eventueel) bijgesteld. Daarna kunnen de consequenties worden overzien en kan beleid vastgesteld worden voor de komende tijd met daaruit de voortvloeiende personele en financiële consequenties.

Uitwerking beschreven structuur; beleidsdoelen: 2018

Begrotingsdiscipline:

- Indicator: goed budgetbeheer:
 - Vastgelegd in een service level agreement (SLA) met Groenendijk Onderwijs Administratie.
- Indicator: op alle niveaus zijn begrotingen vastgesteld:
 - Vanaf 2011 beschikken alle directeuren en de directeur-bestuurder over een begrotingsbrief van OCW (kaders voor de jaarlijkse begroting), die jaarlijks herzien wordt.
 - Er zijn begrotingen voor de scholen, het bestuurskantoor en (het uitvoerend en toezichthoudend bestuur van) de vereniging.
 - De directeur-bestuurder houdt kwartaalgesprekken met de directeuren over hun schoolbegroting en de uitputting daarvan. Basis voor deze gesprekken zijn de analyses die de directeuren maken.
 - Per kwartaal geeft de directeur-bestuurder inzicht aan het toezichthoudend bestuur in de financiële positie van de vereniging aan de hand van managementrapportages (MARAP's), aan te leveren door Groenendijk Onderwijs Administratie.
 - De begroting hanteert een nullijn. Er is een meerjarenbegroting voor de komende vijf jaar. In deze begroting is aandacht voor de reserveringen en dotaties. Ook deze meerjarenbegroting hanteert de nullijn.
De dotaties zijn gebaseerd op een bedrag per leerling. Aan de hand van het aantal leerlingen kan een format voor de dotatie worden vastgesteld. Over de precieze werkwijze van doteren wordt nog nader overleg gevoerd
 - Het jaarlijks bestuursformatieplan is in lijn met de (meer)jarenbegroting.

Doelmatige inzet middelen:

- Indicator: goed budgetbeheer:
 - Zie begrotingsdiscipline.
- Indicator: verantwoorde besteding van reserves:
 - Jaarlijks wordt vastgesteld welk deel van de algemene reserve vrijvalt voor investeringen. Daarbij worden de richtlijnen van de Commissie Don gehanteerd. Een surplus aan weerstandsvermogen wordt in vijf jaar afgebouwd.
 - Er is een door uitvoerend en toezichthoudend bestuur goedgekeurd MJOP en MJIP (meerjaren investeringsplan), rekening houdende met de vrijval en afschrijvingstermijnen.
 - Uitgaven ten laste van de MJOP en MJIP (bestedingsplannen) worden als zodanig geadministreerd.

- o Per kwartaal ontvangt de directeur-bestuurder een overzicht van uitgaven. Deze uitgaven zijn in lijn van de MJOP en MJIP.
- Indicator: verantwoord liquiditeitsbeheer:
 - o Er is een liquiditeitsbegroting. In deze begroting zijn ook de bestedingsplannen opgenomen.
 - o Onderdeel van de liquiditeitsbegroting is de toevoeging vanuit het weerstandsvermogen.
 - o De bestedingsplannen houden rekening met de liquiditeitsbegroting en het betalingsritme van de rijksoverheid.

Begrotingen op alle niveaus:

- Indicator: goed budgetbeheer:
 - o Zie begrotingsdiscipline.

Exploitatie in overeenstemming met de begroting:

- Indicator: goed budgetbeheer:
 - o Zie begrotingsdiscipline.

Evenwichtige ouderbijdrage:

- Indicator: alle scholen hanteren een gelijke ouderbijdrage, vastgesteld door de directeur-bestuurder:
 - o De ouderbijdragen zijn sinds 2012 voor alle scholen gelijkgeschakeld.
 - o Alle scholen beschikken over een begroting m.b.t. de ouderbijdragen.
 - o De begroting hanteert minstens de nullijn.
 - o Jaarlijks schrijven de directeuren een verantwoording van de inkomsten en uitgaven voor hun school.

Actief sponsorbeleid:

- Indicator: alle scholen ontwikkelen sponsoractiviteiten:
 - o Alle scholen beschikken over een sponsorbeleid en voeren dit uit.
 - o In het sponsorbeleid wordt onderscheid gemaakt tussen specifieke schoolacties, welke door de school worden georganiseerd en sponsoractiviteiten.

Ondersteunende faciliteiten zijn waar mogelijk bovenschools georganiseerd:

- **Indicator:** bovenschoolse samenwerking op het gebied van verwerving / inkoop:
 - o In 2013 heeft er een inventarisatie van facilitaire onderwerpen plaatsgevonden die centraal geregeld kunnen worden. In opvolgende jaren is hier verder invulling aan gegeven.
 - o Met een aantal leveranciers zijn inmiddels mantelcontracten afgesloten (energie, schoonmaak, kopieerapparatuur, ICT-dienstverlening) en waar mogelijk worden in bestaande contracten verdere efficiëncyvoordelen bewerkstelligd.
 - o Dit beleid van uniformering van facilitaire dienstverlening wordt voortgezet.
- De betreffende domeinhouder (directeur met speciaal aandachtsgebied) is verantwoordelijk voor de inhoudelijke ontwikkeling:
 - o De tekeningsbevoegden tekenen voor akkoord.

Huisvesting en inventaris

Uitwerking indicatoren:

- Indicator: inrichting van de schoolinfrastructuur is in overeenstemming met het onderwijsconcept op elke school.

- Indicator: alle scholen zijn uiterlijk herkenbaar als onderdeel van de vereniging:
 - De herkenbaarheid van de scholen als onderdeel van de vereniging wordt herkenbaar in de verenigingsnaam en huisstijl die in juni 2013 is ingevoerd.
 - De scholen treden gemeenschappelijk naar buiten onder de naam 'Scholen van Oranje'.
- Indicator: onze scholen zijn aan de buiten- en binnenzijde verzorgd en onderhouden en zijn daarmee een visitekaartje van de vereniging:
 - De waardering van ouders, leerlingen en personeel voor de kwaliteit van de huisvesting is goed (WMK).
 - De scholen voldoen aan de eisen die door de Arbo-regelgeving en door ons geformuleerde standaarden worden voorgeschreven.
- Indicator: alle scholen beschikken over een lange termijn onderhoudsplan (MJOP):
 - De waardering van ouders, leerlingen en personeel voor de kwaliteit van de huisvesting is goed (WMK).
 - Er zijn geen officiële klachten ingediend ten gevolge van onvoldoende onderhoud.
 - Tweejaarlijks worden de speeltoestellen op de schoolpleinen gekeurd en veilig bevonden door een extern gecertificeerde partij.
- Indicator: de bezettingsgraad van de gebouwen is conform de landelijke norm:
 - De kosten van meubilair / per leerling.
 - De kosten voor onderhoud / per m2

Doordecentralisatie onderwijshuisvesting

Sinds 2014 zijn de gezamenlijke schoolbesturen voor PO en VO en de gemeente Dordrecht in gesprek met een mogelijke doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting. Dit houdt in dat niet alleen de juridische eigendom in handen ligt van de schoolbesturen, maar ook de economische. In de afgelopen vier jaar is in voorbereidende zin veel bereikt. Zo is er een Visiedocument PO/SO opgesteld en is het Vestigingsplan Dordrecht PO/SO gereed. Er is in 2016 een Intentieovereenkomst PO/SO getekend en de verdere uitwerking van de onderdelen van de doordecentralisatie is ter hand genomen. De gezamenlijke schoolbesturen willen op huisvestingsgebied gaan samenwerken in een op te richten Coöperatieve vereniging onderwijshuisvesting PO Dordrecht.

Vervolgens is in de fase van het opstellen van het Vestigingsplan PO/SO een vertaling naar een financieel sluitende businesscase gemaakt. Geconstateerd is dat die financieel niet sluitend te krijgen was binnen de aangegeven financiële kaders en uitgangspunten. Dit gegeven heeft ertoe geleid dat het college van B&W van Dordrecht in december 2016 het voornemen heeft uitgesproken tot een overdracht van het huidige vastgoed 'om niet', dus een overdracht van alle onderwijsgebouwen in Dordrecht tegen een boekwaarde van € 0.

Het gemeentebestuur is met de gezamenlijke schoolbesturen van mening dat het toekomstig onderwijshuisvestingsbeleid het meest gebaat is bij een regieverlegging van de uitvoering van de wettelijke zorgplicht. De samenwerking, het groeiende vertrouwen en heldere afspraken tussen alle partijen zullen zorgdragen voor handhaving van een hoge kwaliteit de onderwijshuisvesting die ook op de lange termijn betaalbaar blijft. Bovendien kan een doordecentralisatie een katalysator zijn voor verdergaande samenwerking, wat het onderwijs in Dordrecht op een hoger plan kan tillen.

Overdracht om-niet is een handreiking vanuit de gemeente om de businesscases gezond te krijgen en om een goede basis te leggen voor de gezamenlijke ambitie. De gemeente heeft in de Kadernota van 2017 de meerjaren financiën voor de doordecentralisatie vastgelegd, zodat in deze collegeperiode nog besloten kan worden tot financieel betrouwbare afspraken tussen de gemeente en de schoolbesturen.

In december 2017 heeft de gemeenteraad van Dordrecht besloten om de financiële middelen ter beschikking te stellen om de plannen rondom doordecentralisatie voor het primair onderwijs daadwerkelijk mogelijk te maken. Ook alle schoolbesturen voor primair onderwijs hebben ingestemd met deze doordecentralisatie. Dit betekent dat de besluitvorming rondom dit onderwerp is afgerond. Overleg met de belastingdienst over de fiscale gevolgen van de doordecentralisatie heeft tot aanzienlijke vertraging geleid. Het jaar 2018 staat in het teken van inspanningen van de schoolbesturen om ontheffing te krijgen van de minister van financiën voor een viertal belastingen, te weten de BTW, de overdrachtsbelasting, de schenkbelasting en de vennootschapsbelasting. Het overleg met de belastingdienst is tijdrovend, erg technisch van aard (de schoolbesturen laten zich ondersteunen door Van Doorne advocaten en fiscalisten) en de diverse belastinginspecteurs waar we mee te maken hebben, gedragen zich volledig autonoom. Kortom, er is nog geen concreet resultaat te benoemen voor het verslagjaar 2018.

Ondertussen gaan de schoolbesturen verder met de voorbereidingen voor de oprichting van een coöperatieve vereniging en het inrichten van een huisvestingsbedrijf, dat de komende bouwprojecten uit het Vestigingsplan gaat coördineren. Het kost aanzienlijk meer tijd dan gedacht, maar we geloven nog altijd in de voordelen van een doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting van de gemeente naar de schoolbesturen in Dordrecht.

6.2 Realisatie 2018

6.2.1 Analyse financiële situatie

De hieronder verantwoorde (jaar)cijfers zijn verenigbaar en sluiten aan met de jaarrekening;

Financiële analyse balans

	2018	2017	Analyse
Activa			
Immateriële vaste activa	19.987	30.405	1
Materiële vaste activa	1.704.431	1.703.150	2
Financiële vaste activa	94.232	790	3
Vorderingen	441.630	510.351	4
Liquide middelen	1.224.715	1.550.536	5
	3.484.994	3.795.231	
Passiva			
Eigen vermogen	2.361.433	2.725.153	6
Voorzieningen	288.046	243.687	7
Langlopende schulden	19.747	22.354	8
Kortlopende schulden	815.768	804.037	9
	3.484.994	3.795.231	

1. De immateriële vaste activa zijn afgenomen als gevolg van de jaarlijkse afschrijvingen.
2. De materiële vaste activa zijn gedurende het boekjaar toegenomen, omdat de (vervangings)investeringen iets hoger waren dan de afschrijvingen.
3. De financiële activa in 2018 zijn veel hoger vanwege een opgenomen vordering transitievergoedingen. Vanwege ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid is voor een aantal personeelsleden transitievergoeding uitbetaald. Vanaf 1 april 2020 kan er compensatie worden aangevraagd voor deze vergoeding.
4. De mutatie in de vorderingen ten opzichte van 2017 wordt met name veroorzaakt door de afname van de vordering op de Gemeente Dordrecht. Dit betreft de vordering van onze Vereniging overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving, als bijzonder onderwijsschool, naar aanleiding van de financiële steun die de Gemeente aan OPOD heeft gedaan.
5. De liquide middelen zijn als gevolg van het negatieve resultaat en een toename van de financiële vaste activa gedaald. Daar tegenover staan afname van de vorderingen, een toename van de kortlopende schulden en de voorzieningen.
6. De mutatie in de reserves wordt veroorzaakt door het resultaat boekjaar.
7. De voorzieningen zijn toegenomen, omdat de onttrekking van de onderhoudsvoorziening lager was dan de jaarlijkse dotatie. De omvang van de jubileum-voorziening is licht gestegen vanwege een lagere onttrekking dan dotatie.
8. De langlopende schulden zijn afgenomen vanwege een vrijval van de investeringssubsidies.

9. De kortlopende schulden zijn te opzichte van 2017 licht gedaald. Aan de ene kant zijn de belastingen en premies sociale verzekeringen gestegen. Aan de andere kant zijn de overlopende passiva gedaald. Er is een subsidie kwaliteitsimpuls van de gemeente in 2018 besteed en er zijn minder vooruit ontvangen bedragen van het SWV.

Financiële analyse resultaat

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	
Baten				
(Rijks)bijdragen	7.254.723	6758.950	7.008.653	1
Overige overheidsbijdragen en subsidies	35.239	7.300	46.438	2
Overige baten	235.420	122.100	431.924	3
	7.525.382	6.888.350	7.487.016	
Lasten				
Personele lasten	6.448.763	5.559.515	5.831.141	3
Afschrijvingen	293.617	277.755	256.507	
Huisvestingslasten	514.098	440.200	476.333	4
Overige instellingslasten	631.756	604.320	610.953	5
	7.888.234	6.881.790	7.174.934	
Saldo baten / lasten	(362.852)	6.560	312.081	
Financiële baten en lasten	(868)	550	(584)	
Nettoresultaat	(363.721)	7.110	311.497	

1. De stijging van de Rijksbijdragen ten opzichte van 2017 wordt verklaard doordat de bekostiging 2017-2018 definitief is vastgesteld en verhoogd. De GPL voor het onderwijzend personeel, en daarmee ook het budget voor personeels- en arbeidsmarktbeleid, is verhoogd met 2,506%. Daarnaast is het bedrag van de prestatiebox toegenomen. Ook de bekostiging 2018-2019 is naar boven bijgesteld. Dit verklaart ook de stijging ten opzichte van de begroting. Aan de andere kant zijn de baten vanuit het samenwerkingsverband gedaald t.o.v. 2017.
2. De overige overheidsbijdragen zijn bijna gelijk aan 2017. Ten opzichte van de begroting is er een positief verschil vanwege ontvangen gelden van de gemeente Dordrecht inzake de kwaliteitsimpuls.
3. De totale overige baten zijn ten opzichte van 2017 significant lager. In 2017 is het vermogen van de Gilhuis Stichting (€ 288K) overgedragen aan de vereniging. Aan de andere kant is er in 2018 een vordering op het UWV inzake reeds betaalde transitievergoedingen (€ 94K) opgenomen. Dit verklaart ook grotendeels het verschil t.o.v. de begroting.
4. De personele lasten zijn ten opzichte van 2017 gestegen. De lonen en salarissen, de sociale lasten en de pensioenlasten zijn hoger. Er heeft uitbreiding plaatsgevonden van het personeelsbestand in het kader van een kwaliteitsslag op de Oranje Nassau en in het kader

van de werkdrukverminderingen. Deze uitbreiding was ook niet begroot. Daarnaast zijn de salarissen per 1 september met 2,5% verhoogd en is er een eenmalige uitkering uitbetaald. De overige personele lasten zijn veel hoger door de inhuur van extern personeel in het kader van Passend Onderwijs, de kosten voor werving en selectie van nieuwe directeuren en de inzet van een interim-directeur.

5. De afschrijvingen zijn gestegen ten opzichte van 2017 wat wordt veroorzaakt door investeringen in met name computers, notebooks en de aanleg van access points. Deze zaken waren gedeeltelijk ook niet begroot.
6. De stijging van de huisvestingskosten ten opzichte van 2017 wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor onderhoud aan de gebouwen en installaties. Dit wordt o.a. veroorzaakt door een doorbelasting van de gemeente Dordrecht voor de Beatrixschool en de Johan Friso. Dit veroorzaakt ook met name de overbesteding ten opzichte van de begroting. De schoonmaakkosten zijn ook hoger vanwege een grote schoonmaak. De overige huisvestingslasten zijn als gevolg van een doorbelasting van de MI door de gemeente Dordrecht hoger dan was voorzien.
7. De stijging van de overige instellingslasten ten opzichte van 2017 wordt vooral veroorzaakt door hogere lasten voor onderwijs leerpakket en informatietechnologie. Er zijn access points aangelegd en er heeft een migratie naar Windows 10 plaatsgevonden. De stijging ten opzichte van de begroting wordt o.a. veroorzaakt door hogere lasten voor project Plusgroep, onderwijsleerpakket en informatietechnologie.

6.3 Financieel beleid

Jaarlijks worden de schoolbegrotingen op basis van het meerjaren bestuursformatieplan, waarin ook de te verwachten lumpsumfinanciering is opgenomen, door de verschillende schooldirecteuren opgesteld en voorgelegd aan de directeur-bestuurder.

Deze decentraal opgestelde begrotingen worden vervolgens getoetst door het (toezichthoudend) bestuur, vastgesteld en aangeboden aan de GMR. De lumpsumfinanciering door het Rijk is verreweg de belangrijkste inkomstenbron voor onze vereniging.

Investeringen in materieel/huisvesting worden in beginsel op basis van meerjaren investerings- en onderhoudsplannen (MJOP's) uitgevoerd, na autorisatie hiervan door de directeur-bestuurder.

Het verslagjaar 2018 heeft voor de vereniging in het teken gestaan van het investeren in de kwaliteit van het onderwijs op de diverse scholen, zowel op het personele, als op het materiële vlak. Dit geldt in het bijzonder voor de cbs Oranje Nassau in verband met het inspectiebezoek en het negatieve oordeel over de onderwijskwaliteit op deze school. In het verleden zijn behoorlijke (personele) reserves opgebouwd. Meerdere personeelsleden hebben aan het einde van het schooljaar 2017-2018 afscheid van de Scholen van Oranje genomen, doordat zij elders (vrijwillig) een andere baan hebben gevonden. Het natuurlijk verloop was aanzienlijk groter dan in eerste instantie verwacht. Deze tendens valt grotendeels te verklaren door het lerarentekort. De verwachting is dat het

natuurlijk verloop de komende jaren zal toenemen als gevolg van de mogelijkheden op de onderwijsarbeidsmarkt.

In verband met te verwachten personeelstekorten binnen afzienbare tijd heeft het bestuur gekozen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen en jonge veelbelovende pas afgestudeerde collega's te binden aan onze vereniging en een beperkt aantal lio-ers, na hun afstuderen een baan bij Scholen van Oranje aan te bieden. Hiermee wordt ook het urgente probleem van het vinden van voldoende geschikte vervangers gedeeltelijk opgelost. De benodigde afslanking van het personeelsbestand als gevolg van een lichte leerlingdaling verloopt op deze wijze geleidelijk. Tegelijkertijd hebben we ons (toekomstig) risico ten aanzien van het aangaan van dienstverbanden (structurele verplichtingen) beperkt door in een aantal gevallen te kiezen voor het aangaan van tijdelijke benoemingen.

De mutaties in de balans zijn beperkt van aard en betreffen vooral de onttrekking van het tekort aan de diverse reserves van de vereniging.

6.3.1 Toekomstparagraaf

	2019	2020	2021	2022	2023
Personele bezetting in FTE:					
-Management/Directie	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00
-Onderwijzend Personeel	69,76	63,74	62,77	62,77	62,77
-overige medewerkers	7,23	7,23	4,80	4,80	4,80
Leerlingen aantallen 1-10	1.233	1.226	1.221	1.225	1.225

Conclusies uit het meerjaren bestuursformatieplan 2019-2023

- De terugloop in leerlingenaantal kan worden opgevangen door een afgewogen formatiebeleid te voeren. Als gevolg van natuurlijk verloop en mogelijk het niet verlengen van tijdelijke dienstverbanden kan het formatie-overschot worden gereduceerd en is het niet nodig om over te gaan tot gedwongen ontslag.
- De komende jaren zal actief personeelsbeleid en interne mobiliteit belangrijk en tevens noodzakelijk blijven om de formatie passend te krijgen bij de dalende leerlingaantallen en daarmee samenhangende bekostiging.
- In de komende drie jaar moet de formatie met 2 FTE worden ingekrompen. Met een landelijk gemiddeld natuurlijk verloop van ongeveer 3 procent en de leeftijdsopbouw van het personeel binnen de Scholen van Oranje behoort dit zeker tot de mogelijkheden.
- Plaatsing van personeel in het risicodragend deel van de formatie is dan ook per 1-2-2019 en naar verwachting per 1-2-2020 niet aan de orde. Gedwongen ontslag is nu en naar verwachting ook in de komende jaren niet aan de orde.
- Het dreigend lerarentekort wordt bij voorkomende reguliere vacatures en vervangingsbanen zichtbaar, doordat de uitstroom van Pabo-afgestudeerden achter blijft bij de vraag naar voldoende gekwalificeerde en toegeruste leerkrachten. In Drechtstedenverband wordt gepoogd dit een halt toe te roepen.
- Met name de vraag naar de beschikbaarheid van vervangers blijft uiterst zorgelijk. Wellicht kan het nieuw ingezette vervangingsbeleid, waarbij bovenop de reguliere formatie een beperkt aantal jonge pas afgestuurde leerkrachten worden ingezet voor vervanging ervoor zorgdragen dat de urgente vervangingsvraag wordt opgelost.
- Door deze jonge leerkrachten eerst in tijdelijke en later in vaste dienst te benoemen, kunnen zij aanvankelijk worden ingezet voor vervanging, om vervolgens korte tijd later door te stromen naar reguliere vacatures, die ontstaan door natuurlijk verloop.
- Jaarlijks zal het Meerjaren bestuursformatieplan worden bijgesteld aan de dan actuele situatie.

De meerjarenbegroting ontwikkelt zich naar verwachting als volgt. De verwachting is dat de jaarlijkse investeringen lager zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen. De reserves zullen als gevolg van het verwachte exploitatieverlies afnemen.

De Rijksbijdragen en personeelskosten dalen als gevolg van de verwachte lichte daling van de leerlingaantallen de komende jaren en dito daling van het aantal medewerkers. Deze cijfers zijn gebaseerd op de prognose van 1 oktober 2018. De ontwikkelingen nadien zijn positiever dan destijds.

Uitgaande van de gerealiseerde balans over 2018 luidt de meerjarenbegroting over de jaren 2019 t/m 2023 als volgt:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	€	€	€	€	€	€
Activa						
Vaste activa						
immateriële vaste activa	19.987	9.570	0	0	0	0
materiële vaste activa	1.704.431	1.656.031	1.538.706	1.409.356	1.290.206	1.040.306
Financiële vaste activa	94.232	94.232	375	375	375	375
	<u>1.818.650</u>	<u>1.759.833</u>	<u>1.539.081</u>	<u>1.409.731</u>	<u>1.290.581</u>	<u>1.040.681</u>
Vlottende activa						
Vorderingen	441.630	441.630	441.630	441.630	441.630	441.630
Liquide middelen	1.224.715	1.270.915	1.408.090	1.478.683	1.580.393	1.776.751
	<u>1.666.345</u>	<u>1.712.545</u>	<u>1.849.720</u>	<u>1.920.313</u>	<u>2.022.023</u>	<u>2.218.381</u>
Activa totaal	<u>3.484.994</u>	<u>3.472.378</u>	<u>3.388.801</u>	<u>3.330.044</u>	<u>3.312.604</u>	<u>3.259.062</u>
Passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserve	965.438	1.156.138	1.361.710	1.572.180	1.806.500	2.053.470
Bestemmingsreserve publiek	346.015	76.699	-88.701	-337.751	-624.151	-889.701
Bestemmingsreserve privaat	1.049.980	1.049.980	1.049.980	1.049.980	1.049.980	1.050.230
	<u>2.361.433</u>	<u>2.282.817</u>	<u>2.322.989</u>	<u>2.284.409</u>	<u>2.232.329</u>	<u>2.213.999</u>
Voorzieningen						
Personeelsvoorzieningen	65.829	65.829	65.829	65.829	65.829	65.829
onderhoud	222.217	230.659	164.468	144.291	178.931	143.719
	<u>288.046</u>	<u>354.046</u>	<u>230.297</u>	<u>210.120</u>	<u>244.760</u>	<u>209.548</u>
Langlopende schulden	19.747	19.747	19.747	19.747	19.747	19.747
Kortlopende schulden	815.768	815.768	815.768	815.768	815.768	815.768
Passiva totaal	<u>3.484.994</u>	<u>3.472.378</u>	<u>3.388.801</u>	<u>3.330.044</u>	<u>3.312.604</u>	<u>3.259.062</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018 T/M 2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	€	€	€	€	€	€
Baten						
(Rijks)bijdragen	7.254.723	7.012.250	6.975.297	6.911.770	6.899.770	6.942.820
Overige overheidsbijdragen en subsidies	35.239	8.650	8.650	8.650	8.650	8.650
Overige baten	235.420	274.900	233.850	233.850	233.850	233.850
	7.525.382	7.295.800	7.217.797	7.154.270	7.142.270	7.185.320
Lasten						
Personele lasten	6.448.763	6.054.416	5.843.250	5.868.950	5.890.650	5.910.450
Afschrijvingen	293.617	301.950	316.325	305.850	285.650	275.150
Huisvestingslasten	514.098	458.850	458.850	458.850	458.850	458.850
Overige instellingslasten	631.756	558.250	558.250	558.250	558.250	558.250
	7.888.234	7.373.466	7.176.675	7.191.900	7.193.400	7.202.700
Saldo baten en lasten	-362.852	-77.666	41.122	-37.630	-51.130	-17.380
Financiële baten en lasten						
Financiële baten	250	300	300	300	300	300
Financiële lasten	1.118	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
Financiële baten en lasten	-868	-950	-950	-950	-950	-950
Resultaat	-363.721	-78.616	40.172	-38.580	-52.080	-18.330

De belangrijkste externe risico's die we onderkennen hebben betrekking op de demografische ontwikkeling van de bevolking van 0 tot 12 jaar in Dordrecht, met name in de wijk Stadspolders (leerlingdaling), hetgeen consequenties heeft voor de sturing en beheersing van onze interne organisatie. Er vindt derhalve een stringente monitoring plaats op de personeelsformatie, ten einde te komen tot een inkrimping van het personeelsbestand via de weg van natuurlijk verloop of wanneer dit onverhoopt in onvoldoende mate plaatsvindt (dit is overigens niet de verwachting), tijdig voldoende medewerkers in het risicodragend deel van de formatie (RDDF) te plaatsen om zodoende tot een sluitende begroting te kunnen komen.

Binnen de organisatie is voorts toereikende functiescheiding aanwezig tussen controle en uitvoering, mede door de inzet van Groenendijk Onderwijsadministratie als extern administratiekantoor. Deze adequate functiescheiding mitigeert derhalve ook het frauderisico.

6.3.2 Model risicobeheersing

Hieronder is een inventarisatie opgenomen van risico's die zich kunnen voordoen. Daarbij is de kans en de impact aangegeven, alsook de mitigerende maatregelen die worden genomen om de risico's te verminderen.

De uiteindelijke gevolgen van een risico zijn hier uitgedrukt in een financiële waarde door de maximale financiële impact te vermenigvuldigen met de kans.

Kans:

1. Zeer onwaarschijnlijk	<5%
2. Onwaarschijnlijk	5% <> 10%
3. Waarschijnlijk	10% <> 25%
4. Meer dan waarschijnlijk	25% <> 50%
5. Zeer waarschijnlijk	50% <> 100%

Risico	Maximale impact per risico (a)	Kans dat risico zich voordoet (b)	Berekende verwachte impact (a x b)	Risicomitigatie
Leerlingprognoses zijn niet juist	Ca. 4k per leerling x 25ll	2	€10.000	We volgen naast gemeentelijke opgave ook onze eigen inschatting
Daling leerlingaantallen zet door met 20 per jaar	€70.000 per jaar	3	€17.500	We hanteren een scherpe analyses om te komen tot Bestuursformatieplan en meerjarenbegroting
Onverwachte stijging ziekteverzuim personeel	€ 25.000,=	3	€ 6.250	Risico is verzekerd

Beperkingen in het aannemen van tijdelijke werknemers door de invoering van de Wet werk en zekerheid	niet	1		Inzet van tijdelijke contracten wordt minutieus gevolgd door directie. Een groep invalkrachten is opgebouwd om te voorkomen dat een vast dienstverband zou kunnen ontstaan door regelmatige inzet van eenzelfde leerkracht. Deze groep wordt allengs geringer van omvang.
Negatieve beoordeling onderwijsinspectie	-	1		Kan altijd, maar kans is heel klein gezien historie. Onderwijsprestaties worden 2x per jaar besproken in bestuur
Onzekerheden omtrent de hoogte en het moment van ontvangst van de te ontvangen rijksbijdragen	€100.000	2	€10.000	Onzekerheid is altijd, maar we voorzien niet dat er heel grote dalingen zullen zijn
Onvoldoende financiële middelen aanwezig voor uitvoering buitenonderhoud door de decentralisatie van het buitenonderhoud	€ 25.000 per jaar	2	€2.500	Zelfwerkzaamheid, kritisch houding op werkelijke noodzaak onderhoud Opstellen meerjarenonderhoudsplan.
Toezichthoudende bestuursleden met relevante kennis en vaardigheden om de vereniging op een verantwoorde wijze voort te zetten zijn niet te vinden	Niet in geld uit te drukken			Actief aspirant bestuursleden benaderen, positieve communicatie bestuurswerk

Relatief hoge gemiddelde leeftijd in personeel geeft hogere personeelslasten, tijdige instroom nieuwe leerkrachten hierdoor belemmerd	€50.000	5	€ 50.000	Natuurlijk verloop alleen aanvullen met bij voorkeur jonge leerkrachten.
Regelgeving overheid zoals streefgetal LB-functies drijft kosten verder op, bekostiging blijft achter op kostenontwikkeling	€ 50.0000	4	€ 25.000	Zolang er nog sprake is van (lichte) terugloop in leerlingenaantal zullen geen nieuwe LB-functies worden uitgegeven
Stijging of daling van leerlingaantallen	€ 100.000,=	2	€5000 - €10000	Opstellen van betrouwbare leerlingprognoses
ICT-middelen verouderen sneller dan voorzien en zijn niet meer van deze tijd. Eerder vervangen noodzakelijk	€100.000,=	3	€25.000	Voortdurend blijven investeren in up to date houden van ICT-middelen
Luchtkwaliteit in klaslokalen niet volgens huidige normering. Aanpassingen nodig aan ventilatie.	€ 200.000	4	€100.000	Reserves zijn voldoende om op termijn gebouwaanpassingen te kunnen doen

Treasury beleid

Als vereniging hanteren we het door ons vastgestelde Treasury statuut, waarbij functiescheiding rondom autorisatie van kosten en betalingen op diverse niveaus plaatsvindt, ten einde het frauderisico tot een minimum te beperken.

Het beleid is dat de gelden niet worden belegd, maar op spaarrekeningen worden uitgezet bij verschillende banken met ten minste een AA-rating.

Personele bezetting

Evenals voorgaande jaren zal in 2019 opnieuw een dalend aantal leerlingen zichtbaar zijn, zij het in minder sterke mate dan in het recente verleden het geval was. Ondanks dat we nog steeds nieuwe leerlingen mogen verwelkomen in onze scholen, inclusief horizontale instroom vanuit omliggende scholen, is de demografische ontwikkeling in de woonwijken (met name in de wijk Stadspolders) zodanig dat er nog altijd sprake is van een terugloop in leerlingenaantal. De uitstroom uit de groepen 8 is groter dan de instroom in de groepen 1 en de tussentijdse instroom in de overige groepen tezamen. De horizontale uitstroom is dit verslagjaar groter dan normaal vanwege het inspectieoordeel 'zeer zwak' van de cbs Oranje Nassau. Dit is naar verwachting een eenmalige gebeurtenis. Deze algehele ontwikkeling noodzaakt nog steeds aandacht te geven aan het formatiemanagement, ten einde ook financieel een gezonde vereniging te kunnen blijven. In 2019 zal hier opnieuw nadrukkelijk invulling aan worden gegeven.

Financieringsstructuur

Er worden geen belangrijke wijzigingen voorzien ten opzichte van 2018.

Passend onderwijs

Verder is weer jaar ervaring opgedaan met het samenwerkingsverband Passend Onderwijs Dordrecht. De Wet passend onderwijs is ingevoerd per 1 augustus 2014, waarbij de doelstelling is om meer kinderen dan tot nu toe onderwijs te laten volgen op reguliere basisscholen. Deze stelselwijziging heeft de nodige gevolgen voor het onderwijs aan de Scholen van Oranje. Hoewel het bestuur de doelstelling van passend onderwijs volledig onderschrijft, heeft dit wel tot gevolg dat de onderwijsresultaten meer onder druk komen te staan. Er zitten als gevolg van passend onderwijs immers meer kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte op onze scholen dan voorheen.

Scheiding bestuur en toezicht

Om de wetgeving inzake 'educational governance' en code Goed onderwijs, goed bestuur van de PO-raad te kunnen naleven hebben we als bestuur gekozen voor de invoering van het Raad van beheer-model (geen organieke, maar een functionele scheiding van bestuur en toezicht), hetgeen in overeenstemming is met de invulling zoals deze veelal in het primair onderwijs bij schoolorganisaties van vergelijkbare omvang wordt gekozen.

In het Raad van beheer-model wordt de dagelijkse vervulling van de functie van bestuur uitgeoefend door een daartoe door het bestuur benoemde directeur-bestuurder in dienst van de vereniging op basis van statutair vastgelegde bevoegdheden, waarbij het toezichthoudend bestuur zich onthoudt van de feitelijke uitoefening van de functie van bestuur en zich richt op de uitoefening van intern toezicht op de directeur-bestuurder en op de handhaving van de kwaliteit van het onderwijs.

In het najaar van 2018 heeft het voltallig bestuur van de Scholen van Oranje zich in een drietal trainingsbijeenkomsten nader verdiept in een juiste rolverdeling tussen uitvoerend bestuurder en toezichthouder. Zij werden hierin begeleid door deskundigen van Verus. Tijdens deze sessies is een visie op toezichthouden ontwikkeld en is een 'toolkit' met instrumenten tot stand gekomen, zoals een bestuurlijk toetsingskader, een intern toezichtkader en een informatieprotocol, aan de hand waarvan in de praktijk van alledag bestuurlijk richting gegeven kan worden.

Hoofdstuk 7 Communicatie

7.1 Strategisch beleid

We spreken over twee verschillende vormen van communicatie die binnen de implementatie verschillend in uitvoering zullen zijn. Dit betreft de communicatie intern en extern. De interne communicatie binnen de school is de verantwoordelijkheid van de directeur van de school. De communicatie tussen de Scholen van Oranje onderling is de verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder. De onderstaande indicatoren zijn meer gericht op de externe dan op de interne communicatie.

Uitvoering aan beleid:

Er is een communicatieplan opgesteld.

- Indicator: communicatieplan is goedgekeurd door bestuur en heeft instemming van de GMR.
 - Indicator: de vergaderstructuur van de verschillende gremia zijn aan elkaar gekoppeld:
 - Evenwichtige spreiding.
 - Mogelijkheid tot elkaar informeren.
 - Mogelijkheid tot kennismaken van elkaars standpunten.
 - Elke school hanteert de verenigingsbreed gehanteerde klachtenregeling en het bestuur is aangesloten bij een landelijke geschillencommissie. Daarnaast heeft het bestuur een Regeling melden misstand (klokkenluidersregeling) voor de organisatie vastgesteld.

Naam en logo voor de organisatie.

- Indicator: er is een nieuwe naam (Scholen van Oranje) en een nieuw logo voor de vereniging ingevoerd in juni 2013. Tevens is de huisstijl geheel vernieuwd en zijn alle uitingen van de scholen en van de vereniging in 2013 aangepast aan deze nieuwe naam en bijpassend logo.
- Indicator: het bestuur heeft in het voorjaar van 2013 een besluit genomen ten aanzien van deze aanpassing:
 - Er is uniformiteit d.m.v. een huisstijl voor alle scholen en vereniging. Dit toont zich in:
 - Logo
 - Beeldmateriaal
 - Lettertipe
 - Paginaopmaak
 - Kleurgebruik
 - Etc.

ICT is middel voor communicatie.

- Indicator: Er is een centraal ICT-programma aangeschaft en geïmplementeerd voor de administratie.
- Indicator: Een kleine projectgroep buigt zich over een dashboardfunctie van dit programma om te beschikken over adequate sturingsdata:
 - De sturingsdata moeten vooraf benoemd zijn.
 - De sturingsdata maken onderscheid in kengetallen (de huidige stand van zaken) en de stuurgetallen (de wenselijke situatie).
- Indicator: intranet leerkrachten en ouderportaal:

- Sinds 2014 beschikken de scholen over intranet dat toegankelijk is voor alle medewerkers en voor de ouders over een ouderportaal om de communicatie tussen ouders en de school te faciliteren.
- Op de cbs Beatrix en de cbs Oranje Nassau vindt communicatie tussen school en ouders ook plaats via een schoolapp.

7.2 De interne communicatie

Op de Scholen van Oranje vinden we de interne communicatie van groot belang. Het gaat erom betrokkenheid te creëren van de medewerkers op het werk en op het schoolgebeuren om op die manier de kwaliteit van de school te optimaliseren. Daarom zorgt de schoolleiding voor een heldere vergaderstructuur en worden er effectieve hulpmiddelen gebruikt.

1. We werken met een vergadercyclus van een maand:
 - a. teamvergadering
 - b. bouwvergadering
 - c. zorgvergadering
 - d. werkgroepen
2. Het MT vergadert tweewekelijks
3. De MR vergadert een keer per maand
4. Het bovenschoolse DT vergadert in beginsel tweewekelijks
5. De GMR vergadert eens in de twee maanden

7.3 De communicatie met externe instanties

Een school is een samenleving in het klein. Onze scholen staan midden in de plaatselijke gemeenschap. Wij streven naar samenwerking met instanties in de wijken. Op verenigingsniveau onderhouden we daarom structurele contacten met externe instanties (jeugdhulpverlening, bibliotheken, kerkgenootschappen etc). Hierdoor halen we expertise binnen, waardoor we adequaat samen kunnen werken aan de opvoeding en de ontwikkeling van de kinderen. We dragen daarvoor - als school, ouders en omgeving - een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De externe instanties waarmee we een relatie onderhouden zorgen voor advies, hulp en ondersteuning en dit komt de kwaliteit van het onderwijs, onze leerlingen en de school als organisatie ten goede.

Als vereniging maken we sinds 2014 onderdeel uit van het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Dordrecht, een samenwerkingsverband, waarin alle basisscholen van zowel bijzonder als openbaar onderwijs en scholen voor speciaal onderwijs uit Dordrecht participeren. Dit samenwerkingsverband is een rechtstreeks gevolg van de invoering van de Wet Passend Onderwijs die per 1 augustus 2014 is ingevoerd.

Door het samenwerkingsverband wordt op basis van het ondersteuningsplan een meerjarenbegroting opgesteld, waarbij een verdeling van baten en lasten onderling wordt overeengekomen. De invulling en uitwerking van de schoolondersteuningsplannen, alsmede de financiering hiervan worden op frequente basis besproken en periodiek geëvalueerd. De Scholen van Oranje zijn volwaardig lid van het samenwerkingsverband en oefenen zo invloed uit op het te voeren beleid.

7.4 De communicatie met ouders

Goede contacten met ouders vinden wij van groot belang, omdat school en ouders dezelfde doelen nastreven: de cognitieve en sociale ontwikkeling van (hun) kinderen. De vereniging ziet ouders daarom als gelijkwaardige gesprekspartners. Voor de leerkrachten zijn de opvattingen en ervaringen van de ouders essentieel om het aan hun zorg toevertrouwde kind goed te kunnen begeleiden. En voor de ouders is het van groot belang dat zij goed geïnformeerd worden over de vorderingen en verdere ontwikkeling van hun kind. Ouderbetrokkenheid is een speerpunt van beleid voor de Scholen van Oranje.

Hoofdstuk 8 Kwaliteitsbeleid

8.1 Strategisch beleid

In het hoofdstuk Onderwijs is in de indicatoren aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs opgenomen. Zie 'Uitstekend Onderwijs' en 'Tevreden ouders'. De daar genoemde indicatoren zijn van essentieel belang bij het ontwikkelen van kwaliteitszorg op schoolniveau. Daarnaast heeft de vereniging nog enkele aanvullende strategische doelen geformuleerd:

De vereniging heeft een goed imago.

- Indicator: er is een goede samenwerking met ouders:
 - Oudertevredenheid over de school(leiding) en imago is 80%.
 - Er zijn voldoende hulpouders voor de activiteiten.
 - Er worden door officiële instanties geen klachten ingediend.
 - Minimaal 25% van de ouders is lid van de vereniging.
 - De school hanteert de verenigingsbrede klachtenregeling en is aangesloten bij een landelijke geschillencommissie.
- Indicator: scholen betrekken de ouders actief bij het onderwijs en schoolaangelegenheden:
 - Alle scholen hebben een nieuwsbrief.
 - Alle scholen nodigen ouders uit voor allerhande bijeenkomsten.
 - De helft van alle ouders neemt deel aan door de school georganiseerde activiteiten.
 - De school is zichtbaar betrokken bij maatschappelijke activiteiten:
 - Deelname aan wijkactiviteiten.
- Indicator: de scholen staan in de wijk en stad goed bekend:
 - Belangstellingspercentages van de scholen in een wijk worden vergeleken.
 - Terugkoppeling van resultaten en imago door scholen voor VO.
 - Ronde tafelgesprekken met stakeholders worden georganiseerd.

8.2 Kwaliteitszorg

Onze scholen onderscheiden zich door kwaliteit en kwaliteitszorg. We streven kwaliteit na bij de verschillende beleidsterreinen en we zorgen ervoor dat de kwaliteit op peil blijft. We beoordelen deze ambities systematisch en cyclisch. Op basis van bevindingen verbeteren of borgen we onze kwaliteit. Daardoor verzekeren we dat de schoolontwikkeling en de ontwikkeling van onze personeelsleden parallel verloopt.

Onderwijskwaliteit betekent voor onze scholen dat we de kinderen willen laten ontplooiën vanuit de christelijke waarden en normen, waarbij de Bijbel de bron is van inspiratie. De kernwaarden voor ons zijn:

- Betrokkenheid: oog hebben voor onszelf, de ander en het samen willen werken aan een betere wereld.
- Respect: ieder mens is gelijkwaardig, de nadruk ligt op het willen begrijpen van de ander.
- Geborgenheid: Ouders, kinderen en werknemers mogen zich welkom voelen en veilig.
- Verwondering: Vanuit een rijke schoolomgeving stellen we vragen van het hart en van het verstand.

Daarnaast realiseren we ons dat de samenleving aan veranderingen onderhevig is, daarom willen we aansluiten bij de ontwikkelingen op het gebied van techniek en wetenschap en kinderen die kennis en vaardigheden bijbrengen die zij nu en in de toekomst nodig hebben.

Wat bij al onze scholen hoog in het vaandel staat, is het werken aan de sociaal emotionele ontwikkeling. We bieden heel gericht activiteiten aan om de kinderen zichzelf te leren kennen, zich te kunnen verplaatsen in de ander en oprecht nieuwsgierig te zijn naar die ander. Omdat we geloven dat dit de basis is voor een goede en veilige samenleving.

Tot slot streven wij naar kwaliteit in onze opbrengsten. Wij willen voldoen aan de kerndoelen van het onderwijs en hanteren we de inspectienorm bij de beoordeling van onze onderwijsresultaten. Op alle scholen zijn er nog ambitiedoelen vastgesteld, voor taal en rekenen.

8.3 Klachtenprocedure

Binnen onze vereniging werken we met een externe vertrouwenspersoon, mevrouw R. Driesprong-Visser. Daarnaast is er op elke school een contactpersoon vertrouwenszaken.

Verder werken we met een gedragsprotocol binnen onze scholen. Hierbij gaat het over het gedrag van zowel leerkrachten, leerlingen en ouders. In de schoolgids wordt hier melding van gemaakt, evenals van het feit dat we met een vastgelegde klachtenprocedure werken, waardoor ouders altijd weten waar ze terecht kunnen. Het protocol ligt voor een ieder ter inzage op alle scholen en staat op de website van elke school. Er zijn geen klachten ingediend gedurende het afgelopen verslagjaar.

8.4 Wet- en regelgeving

Naleving van de geldende wet- en regelgeving vinden we belangrijk. Naar aanleiding van regulier inspectiebezoek aan onze scholen kunnen we constateren dat we in hoofdlijnen voldoen aan de daaraan te stellen eisen (al laat de onderwijskwaliteit op de cbs Oranje Nassau in het verslagjaar ernstige tekortkomingen zien), waarbij er ook ruimte is geconstateerd voor verdere optimalisatie op onderdelen. Bestuur en directie gaan hiermee ook de komende schooljaren met elkaar aan de slag.

Verslag intern toezicht 2018

Vereniging Een School met de Bijbel te Dordrecht

SCHOLEN VAN ORANJE, voor vorstelijk onderwijs

Werkgeversnummer: 83864

Dordrecht, mei 2019

Inhoud

Algemeen.....	41
Taken en bevoegdheden	41
Beloningsbeleid.....	42
Verslag over afgelopen jaar	42
Governance.....	44
Zittingstermijnen	45
Aandachtsgebieden en (neven)functies.....	46

Algemeen

Sinds 2010 is de Wet Goed onderwijs, Goed bestuur van kracht. Deze wet schrijft voor dat er een scheiding moet worden aangebracht tussen uitvoerende en toezichthoudende bestuursstaken. Het bestuur van de Scholen van Oranje heeft gekozen voor het zogeheten Raad van Beheer-model, waarbij binnen het orgaan bestuur twee soorten bestuursleden zijn, nl. uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden. Dit in tegenstelling tot het Raad van Toezicht-model, waarbij er een College van Bestuur gevormd wordt, dat bestuurt en een Raad van Toezicht, die toezicht houdt op het bestuur.

Het bestuur van Scholen van Oranje bestaat volgens de statuten uit (tenminste) zes personen, te weten één uitvoerend bestuurslid, de directeur-bestuurder en vijf toezichthoudende bestuursleden. De directeur-bestuurder is door de toezichthoudende bestuursleden gemandateerd om namens hen de bestuurlijke taken uit te oefenen in de dagelijkse praktijk. De toezichthouders zien erop toe dat dit op een goede manier gebeurt. Zij zien toe op de kwaliteit van het bestuur, terwijl de directeur-bestuurder toeziet op de kwaliteit van het onderwijs in de scholen. De taken van de directeur-bestuurder zijn een mix van bestuurlijke handelingen en managementtaken.

De directeur-bestuurder heeft op zijn beurt taken doorgemandateerd aan de schooldirecteuren, die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs op hun eigen scholen. Zij geven immers leiding aan hun scholen en zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse schoolpraktijk. Zij zijn primair aanspreekbaar op de kwaliteit van het onderwijs en op de onderwijsopbrengsten op hun school. Deze verhouding wordt overigens niet vastgelegd in statuten, maar in het bestuurs- en toezichtsreglement en het reglement directeuren en directieberaad.

Het bestuur van de Scholen van Oranje hanteert de code Goed onderwijs, Goed bestuur volgens het model van de PO-Raad.

Samenstelling toezichthoudend bestuur

Voorzitter	Drs. J.F. van Weelden RA	Toezichthoudend
Vice-voorzitter	Drs. S. Platenkamp	Toezichthoudend
Bestuurslid	P.C. den Dekker	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. Klaren	Toezichthoudend
Bestuurslid	A. Buitenhuis	Toezichthoudend
Bestuurslid	P. Wolf	Toezichthoudend

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van het toezichthoudend bestuur bij Vereniging Een School met de Bijbel bestaan voornamelijk uit:

- goedkeuren van het strategisch beleidskader, de begroting, het meerjaren bestuursformatieplan en het jaarverslag;
- het goedkeuren van de onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder opgestelde beleidsdocumenten;
- benoemen van directieleden binnen de Vereniging Een School met de Bijbel;
- toezicht houden op de naleving van wettelijke verplichtingen en de code goed bestuur;

- toezicht houden op rechtmatige verwerving, bestemming en aanwending van de middelen;
- benoemen van een accountant, die verslag uitbrengt aan het toezichthoudend orgaan;
- verantwoording afleggen over de uitvoering van bovenstaande taken in het jaarverslag.

Beloningsbeleid

De leden van het toezichthoudend bestuur ontvangen een vergoeding van € 500 per kalenderjaar.

Verslag over afgelopen jaar

Het algemeen bestuur, als toezichthoudend orgaan, is op de volgende data bijeen geweest in 2018: 30 januari, 20 maart, 15 mei, 12 juni, 10 juli, 24 september en 29 oktober 2018.

Op deze bijeenkomsten zijn de volgende onderwerpen besproken:

Personeel:

Vacature directeur cbs Oranje Nassau
Vervangingspool Drechtsteden
Wet Normering Topinkomens per 1 januari 2018
Bestuursformatieplan 2018-2022
Vacaturevervulling directiefuncties
Acties in het primair onderwijs 12 september 2018
Stand van zaken cbs Oranje Nassau
Gemeenschappelijke vervangingspool H3O/Scholen van Oranje

ICT:

Toekomstig onderhoudsbeheer ICT
ICT bij Scholen van Oranje
ICT ondersteuning

Onderwijs:

Overname bso en psz H3O
Zomerschool
Uitslagen cito-eindtoets
Inspectiebezoek cbs Oranje Nassau 16 oktober 2018
Nulmeting
Concept plan van aanpak cbs Oranje Nassau / groep 8
Verlenging interim-directeurschap cbs Oranje Nassau

Financiën:

Jaarrekening stvz
Jaarrekening 2017
Cijfers 2017
Bestuursverslag
Verslag Intern Toezicht
Marap t/m mei 2018
Accountantsverklaring bij jaarverslag 2017
Marap t/m juli 2018
Planning begrotingstraject 2019

Administratie:

Algemene Verordening Gegevensbescherming
Peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang

Huisvesting:

Doordecentralisatie onderwijshuisvesting
Zonnepanelen Scholen van Oranje en duurzaamheid
Bestuursakkoord onderwijshuisvesting

Bestuur:

Stappenplan / pva managementinformatie
Commissies/verantwoordelijkheidsgebieden toezichthouders en directieleden
Governance
Matrix KPI's
Introductieprogramma nieuwe toezichthoudende bestuursleden
Schema van aftreden en nevenfuncties
Schoolbezoeken 28 juni 2018
Jaarplanning 2018-2019
ALV 28 juni 2018
Terugblik governancetraining Verus 13 september 2018

Op deze bijeenkomsten zijn de volgende besluiten genomen:

1803.01	Bestuursformatieplan 2018-2022: onder voorbehoud van de besproken tekstuele wijzigingen en na het verstrijken van de reactietermijn van de toezichthoudende bestuursleden, wordt het bestuursformatieplan vastgesteld.
1803.02	De toezichthoudende bestuursleden gaan akkoord met de inzet van een extern wervings- en selectiebureau voor de twee vacatures directeur resp. cbs Oranje Nassau en cbs Juliana.
1805.03	De notitie Algemene Verordening Gegevensbescherming wordt vastgesteld door het toezichthoudend bestuur. Toegevoegd worden een incidentenregister.
1805.04	De toezichthoudende bestuursleden (de voorzitter onthoudt zicht van stemming) gaan akkoord met een volgende zittingstermijn van de heer Van Weelden als voorzitter.
1809.05	Het bestuur gaat akkoord met de bundeling van krachten en het opzetten van een gemeenschappelijke vervangingspool met St. H3O.
1810.06	Het bestuur gaat akkoord met de verlening van het interim directeurschap op de Oranje Nassauschool door dhr. Orelia tot de zomervakantie 2019.

Governance

Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van de training governance voor het uitvoerend en toezichthoudend bestuur van de Scholen van Oranje.

De toezichthouders en directeur-bestuurder hebben uitgesproken om de eigen *governance* in een aantal sessies te *updaten*. Met de komst van de Wet goed onderwijs, goed bestuur en de Code goed bestuur PO wordt er binnen de Vereniging gewerkt met het Raad van Beheermodel. Dit bestuursmodel 'regelt', conform de Wet en de Code de scheiding tussen de functies van toezicht en bestuur. Aan Verus is gevraagd om het *governancetraject* te begeleiden. De start van het traject heeft plaatsgevonden op 13 september jl. Gedurende een minicollage over *governance* is de eigen praktijk langs de theorie 'gelegd', is er casuïstiek verkend en zijn er ontwikkelingen op het spoor gekomen. Aan het einde van de avond is een ontwikkelagenda opgesteld.

Maandag 15 oktober 2018 vond de tweede sessie van de Governancetraining van Verus plaats. Er is een start gemaakt met het vullen van de zogeheten 'toolkit educational governance'. Tijdens de eerste bijeenkomst is een aantal documenten geïnterviewd, die de Scholen van Oranje nog moeten opstellen.

Op maandag 5 november 2018 heeft de laatste training Governance plaatsgevonden. Op deze bijeenkomst zijn de volgende documenten vastgesteld:

- Informatieprotocol Raad van Beheer
- Reglement van de werkgeverscommissie
- Reglement van de auditcommissie
- Intern Toezichtskader
- Bestuurlijk Toezichtskader
- Jaarkalender

Het vervolg is om de vastgestelde bestuurlijke kaders verder te integreren in het directieteam.

Zittingstermijnen

	Aantreden	Einde 1ste termijn	Einde 2de termijn	Einde 3de termijn	Aftreden
Drs. J.F. van Weelden RA (voorzitter)	15-09-2009	15-10-2012	01-07-2015	26-06-2018*	2021
Drs. S. Platenkamp (vice-voorzitter)	26-10-2011	09-07-2014	28-06-2017		31-12-2018
Ir. A. Buitenhuis	10-10-2017				
P.C. den Dekker	09-07-2014	28-06-2017			
Drs. A.D. Klaren	10-10-2017				
Ing. P.W. Wolf	10-10-2017				
Mr. G. Will	Nvt uitvoerend bestuurslid	Nvt uitvoerend bestuurslid	Nvt uitvoerend bestuurslid	Nvt uitvoerend bestuurslid	Nvt uitvoerend bestuurslid

* afwijkend van code goed bestuur van de PO-Raad herkozen op 26-06-2018 voor een laatste termijn om de continuïteit van het toezichthoudende bestuur te waarborgen.

Aandachtsgebieden en (neven)functies

	Aandachtsgebieden	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
Drs. J.F. van Weelden RA (voorzitter)	Voorzitter toezichthoudend bestuur, domein financiën en beheer, voorzitter remuneratie commissie; lid audit commissie	CFO FNsteel	geen
Drs. S. Platenkamp (vice-voorzitter)	Vice-voorzitter toezichthoudend bestuur, domein public relations en communicatie	Projectleider Bureau Drechtsteden	geen
Ir. A. Buitenhuis	Toeziethoudend bestuurslid, domein onderwijs en kwaliteit	Managing Director MSG Nederland	geen
P.C. den Dekker	Toeziethoudend bestuurslid, domein financiën en beheer, voorzitter audit commissie	Eigenaar Berkhout Verzekeringen	geen
Drs. A.D. Klaren	Toeziethoudend bestuurslid, domein personeel en organisatie, lid remuneratie commissie	Bestuurder De Lange Wei	Lid Raad van Toezicht SDW Zorg- bezoldigd
Ing. P.W. Wolf	Toeziethoudend bestuurslid, domein huisvesting en materieel	Projectmanager Arcadis	geen

Mr. G. Will	Uitvoerend bestuurslid	Directeur-bestuurder Scholen van Oranje	Voorzitter CDA Zuidplas- onbezoldigd
-------------	------------------------	--	--

Dordrecht, 20 mei 2019

Drs. J.F. van Weelden, RA
voorzitter

Dhr. P.C. den Dekker
toezichthoudend bestuurslid

KENGETALLEN

	2018	2017
Liquiditeit (<i>Vlottende activa / kortlopende schulden</i>)	2,04	2,56
Solvabiliteit 1 (<i>Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	67,76	71,80
Solvabiliteit 2 (<i>Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen</i>) *100%	76,03	78,23
Rentabiliteit (<i>Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten)) * 100%</i>)	-4,83	4,16
Weerstandvermogen excl. MVA (<i>Eigen vermogen - materiële vaste activa</i>) / rijksbijdragen * 100%	9,06	14,58
Weerstandvermogen incl. MVA (<i>Eigen vermogen / totale baten</i>) * 100%	31,38	36,40
Huisvestingsratio (<i>Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen</i>) / totale lasten * 100 %	6,52	6,64
Materiële lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	18,26	18,74
Personele lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	81,74	81,26

Liquiditeit

Het kengetal geeft aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.
Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de lasten.

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Huisvestingsratio

Het kengetal geeft aan de verhouding van de huisvestinglasten t.o.v. de totale lasten.

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de (goedgekeurde) begroting van het huidige jaar.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden in de balans opgenomen voor de daaraan bestede bedragen bij verkrijging en vervaardiging daarvan, verminderd met lineair berekende afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Afschrijvingstermijn 5 en 15 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Als ondergrens voor de te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar wordt € 450 aangehouden.

De activagroepen met afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:

Gebouwen en terreinen: hekwerk en grondwerken speeltoestel 15 jaar.

Technische zaken: diverse afschrijvingstermijnen op basis van geschatte levensduur.

Meubilair: alle meubilair, met uitzondering van het speellokaal en laptop cabby's en tablet cabby's, 20 jaar; inrichting speellokaal 30 jaar. laptop cabby's en tablet cabby's 15 jaar.

ICT: computers, servers en printers 5 jaar; netwerkbekabeling 20 jaar, digitale schoolborden 8 jaar, laptops 4 jaar. In afwijking tot hiervoor zijn in 2013 copiers aangeschaft waarvan de afschrijvingstermijn d.m.v een bestuursbesluit is verlengd naar 6 jaar, dit gebaseerd op de economische levensduur van deze copiers.

Onderwijsleerpakket: methoden, apparatuur (zoals koelkast, tv, projectoren) 9 jaar, m.u.v. projectoren

en beamers aangeschaft in 2011 die in 5 jaar worden afgeschreven.

Vorderingen

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen en overlopende activa.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur.

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.

Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen:

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de instelling. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

De "Reserve schoolfondsen" en het "Fonds stichting" zijn met eigen middelen, d.w.z. zonder subsidie van de overheid opgebouwd. Het voor- of nadelig saldo van de exploitatie wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de reserve c.q. het fonds.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

Voorziening jubilea:

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Voor de berekening is uitgegaan van de datum van indiensttreding van de medewerker in het onderwijs. Vanaf deze datum bouwt de medewerker aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband. Er is rekening gehouden met een

variabele blijfkans en een rekenrente van 1 %. Voor instellingen met een aantal FTE van 50 of meer wordt gerekend met € 800 per FTE. Gelet op de omvang van de organisatie (meer dan 50 FTE) wordt de voorziening bepaald op € 800 per FTE.

Voorziening groot onderhoud:

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten voor cyclisch groot onderhoud voor de komende 20 jaar op basis van het meerjarenonderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht. Voor de voorziening groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in de RJO artikel 4 lid 1c.

Langlopende en kortlopende schulden en overige verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de kortlopende schulden zijn te plaatsen.

De tot op heden ontvangen investeringssubsidies die dienen ter dekking van afschrijvingslasten van materiële vaste activa in de volgende jaren zijn ook opgenomen onder de langlopende schulden. In de jaarrekening 2016 waren deze nog verantwoord onder de kortlopende schulden; in de vergelijkende cijfers is dit aangepast.

Kasstroomoverzicht

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen. Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden. De instelling heeft in haar statuten geen bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

(Rijks)bijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie, verstrekt door het Ministerie van OCW, opgenomen. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van rijksbijdragen. Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekening clause) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden als terug te betalen subsidie zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

Pensioenen

De instelling heeft een toegezegd pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte en contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middenloot als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De dekkingsgraad van het ABP ultimo 2018 is 97%

Per ultimo 2017 was deze 104,4%

Afschrijvingen

Materiële Vaste Activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico

De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.

De instelling loopt geen prijsrisico's.

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Het bestuur heeft een treasurystatuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. De instelling maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden

Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

B2 BALANS PER 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

		<u>31 december 2018</u>		<u>31 december 2017</u>	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	1				
Glasvezelnetwerk		<u>19.987</u>		<u>30.405</u>	
			19.987		30.405
Materiële vaste activa	2				
Gebouwen en terreinen		4.301		4.731	
Technische zaken		149.319		154.741	
Meubilair		845.583		850.947	
ICT		314.880		265.138	
OLP en apparatuur		<u>390.347</u>		<u>427.593</u>	
			1.704.431		1.703.150
Financiële vaste activa	3				
Te vorderen transitieverg. UWV		93.857		0	
Overige leningen u/g		<u>374</u>		<u>790</u>	
			94.232		790
VLOTTENDE ACTIVA					
Vorderingen	4				
Debiteuren		225		88	
Ministerie van OCW		336.591		351.471	
Overige overlopende activa		29.492		26.668	
Overige vorderingen		<u>75.322</u>		<u>132.125</u>	
			441.630		510.351
Liquide middelen	5		<u>1.224.715</u>		<u>1.550.536</u>
			<u>3.484.994</u>		<u>3.795.231</u>

B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Baten			
(Rijks)bijdragen	7.254.723	6.758.950	7.008.653
Overige overheidsbijdragen en subsidies	35.239	7.300	46.438
Overige baten	235.420	122.100	431.924
	<u>7.525.382</u>	<u>6.888.350</u>	<u>7.487.016</u>
Lasten			
Personele lasten	6.448.763	5.559.515	5.831.141
Afschrijvingen	293.617	277.755	256.507
Huisvestingslasten	514.098	440.200	476.333
Overige instellingslasten	631.756	604.320	610.953
	<u>7.888.234</u>	<u>6.881.790</u>	<u>7.174.934</u>
Saldo baten en lasten	<u>-362.852</u>	<u>6.560</u>	<u>312.081</u>
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	250	1.750	430
Financiële lasten	1.118	1.200	1.014
Financiële baten en lasten	<u>-868</u>	<u>550</u>	<u>-584</u>
Resultaat	<u><u>-363.721</u></u>	<u><u>7.110</u></u>	<u><u>311.497</u></u>

B4 KASSTROOMOVERZICHT 2018

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo baten en lasten als uitgangspunt genomen, waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en de kosten en uitgaven.

	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		-362.852		312.081
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	293.617		256.507	
- Mutaties voorzieningen	<u>44.359</u>		<u>47.282</u>	
		337.976		303.789
Veranderingen in vlottende middelen				
- Vorderingen	68.721		104.543	
- Kortlopende schulden	<u>11.731</u>		<u>-89.286</u>	
		<u>80.453</u>		<u>15.257</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		55.576		631.127
- Ontvangen interest	250		430	
- Betaalde interest	<u>-1.118</u>		<u>-1.014</u>	
		<u>-868</u>		<u>-584</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		54.708		630.543
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-284.480		-144.096	
Mutaties leningen u/g	415		-127	
Overige investeringen in financiële vaste activa	<u>-93.857</u>		<u>0</u>	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-377.922		-144.223
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Mutaties langlopende schulden	<u>-2.607</u>		<u>-2.607</u>	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		<u>-2.607</u>		<u>-2.607</u>
Mutatie liquide middelen		<u>-325.820</u>		<u>483.714</u>
Beginstand liquide middelen	1.550.536		1.066.822	
Mutatie liquide middelen	<u>-325.820</u>		<u>483.714</u>	
Eindstand liquide middelen		<u>1.224.715</u>		<u>1.550.536</u>

B5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS

(na verwerking resultaatbestemming)

ACTIVA

VASTE ACTIVA

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
	€	€
1 Immateriële vaste activa		
Glasvezelnetwerk	<u>19.987</u>	<u>30.405</u>
	<u>19.987</u>	<u>30.405</u>
	<u>Glasvezel</u>	<u>Totaal</u>
	<u>netwerk</u>	<u></u>
	€	€
<i>Boekwaarde 31 december 2017</i>		
Aanschaffingswaarde	169.746	169.746
Cumulatieve afschrijvingen	-139.342	-139.342
<i>Boekwaarde 31 december 2017</i>	<u>30.405</u>	<u>30.405</u>
<i>Mutaties</i>		
Afschrijvingen	-10.417	-10.417
Mutaties boekwaarde	<u>-10.417</u>	<u>-10.417</u>
<i>Boekwaarde 31 december 2018</i>		
Aanschaffingswaarde	169.746	169.746
Cumulatieve afschrijvingen	-149.759	-149.759
<i>Boekwaarde 31 december 2018</i>	<u>19.987</u>	<u>19.987</u>
<i>Afschrijvingspercentages</i>		
	Vanaf	t/m
Glasvezelnetwerk	6,66 %	20,00 %

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2 Materiële vaste activa		
Gebouwen en terreinen	4.301	4.731
Technische zaken	149.319	154.741
Meubilair	845.583	850.947
ICT	314.880	265.138
OLP en apparatuur	390.347	427.593
	<u>1.704.431</u>	<u>1.703.150</u>

	Gebouw- en en terreinen	Tech- nische zaken	Meubilair	ICT	OLP en appara- tuur	Totaal
	€	€	€	€	€	€
<i>Boekwaarde 31 december 2017</i>						
Aanschaffingswaarde	6.451	226.279	1.168.627	1.104.129	1.001.724	3.507.210
Cumulatieve afschrijvingen	-1.720	-71.538	-317.680	-838.991	-574.130	-1.804.060
Boekwaarde 31 december 2017	<u>4.731</u>	<u>154.741</u>	<u>850.947</u>	<u>265.138</u>	<u>427.593</u>	<u>1.703.150</u>
<i>Mutaties</i>						
Investerings	0	8.959	63.462	143.173	68.886	284.480
Afschrijvingen	-430	-14.381	-68.825	-93.431	-106.133	-283.200
Mutaties boekwaarde	<u>-430</u>	<u>-5.422</u>	<u>-5.364</u>	<u>49.742</u>	<u>-37.246</u>	<u>1.280</u>
<i>Boekwaarde 31 december 2018</i>						
Aanschaffingswaarde	6.451	235.238	1.232.089	1.247.302	1.070.610	3.791.691
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-2.150</u>	<u>-85.919</u>	<u>-386.506</u>	<u>-932.422</u>	<u>-680.263</u>	<u>-2.087.260</u>
Boekwaarde 31 december 2018	<u>4.301</u>	<u>149.319</u>	<u>845.583</u>	<u>314.880</u>	<u>390.347</u>	<u>1.704.431</u>

Afschrijvingspercentages

	vanaf	t/m
Gebouwen en terreinen	6,67 %	6,67 %
Technische zaken	4,00 %	20,00 %
Meubilair	5,00 %	50,00 %
ICT	5,00 %	33,33 %
OLP en apparatuur	10,00 %	16,66 %

Scholen van Oranje, Dordrecht

	31-12-2018	31-12-2017			
	€	€			
3 Financiële vaste activa					
Te vorderen transitieverg. UWV	93.857	0			
Overige leningen u/g	374	790			
	<u>94.232</u>	<u>790</u>			
Overige leningen u/g					
Fietsenproject	374	790			
	<u>374</u>	<u>790</u>			
	Boek- waarde 1-1-2018	Invester- ingen en verstrek- te leningen	Desinve- steringen en afgeloste leningen	Resultaat deelnem- ingen en aflossing- en	Boek- waarde 31-12- 2018
	€	€	€	€	€
Te vorderen transitieverg. UWV	0	93.857	0	0	93.857
Overige leningen u/g	790	-415	0	0	374
	<u>790</u>	<u>93.442</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>94.232</u>
			31-12-2018	31-12-2017	
			€	€	
4 Vorderingen					
Debiteuren			225	88	
Ministerie van OCW			336.591	351.471	
Overige vorderingen			75.322	132.125	
Overige overlopende activa			29.492	26.668	
			<u>441.630</u>	<u>510.351</u>	
Ministerie van OCW					
Bekostiging OCW			336.591	351.471	
			<u>336.591</u>	<u>351.471</u>	
Overige vorderingen					
Gemeente: inzake schade / ozb			6.639	28.139	
Gemeente: inzake huisvesting			5.758	5.566	
Gemeente: inzake Opod-gelden			30.470	61.086	
Vervangingsfonds inzake salariskosten			11.161	35.085	
Overige vorderingen			21.295	2.248	
			<u>75.322</u>	<u>132.125</u>	
Overige overlopende activa					
Vooruitbetaalde kosten			29.492	26.668	
			<u>29.492</u>	<u>26.668</u>	

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
5 Liquide middelen		
Kasmiddelen	50	7
Banktegoeden	1.224.666	1.550.529
	<u>1.224.715</u>	<u>1.550.536</u>
Kasmiddelen		
Kas	50	7
	<u>50</u>	<u>7</u>
Banktegoeden		
Betaalrekening bestuur	453.179	457.873
Betaalrekening school	67.885	76.202
Spaarrekening	703.601	1.016.453
	<u>1.224.666</u>	<u>1.550.529</u>

PASSIVA

6 Eigen vermogen

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

	Saldo 1-1-2018	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	1.241.597	-276.159	0	965.438
Bestemmingreserves publiek (A)				
Reserve personeel	420.893	-74.878	0	346.015
	420.893	-74.878	0	346.015
Bestemmingsreserves privaat (B)				
Reserve schoolfonds	78.576	6.312	0	84.888
Reserve fonds vereniging	232.859	-4.875	0	227.984
Kwaliteitsfonds	468.440	-8.769	0	459.670
Bestemmingsres. Gilhuis Stichting	282.788	-5.350	0	277.438
	1.062.663	-12.683	0	1.049.980
Totaal bestemmingsreserves (A + B)	1.483.556	-87.561	0	1.395.995
Eigen vermogen	2.725.153	-363.721	0	2.361.433

	Saldo 1-1-2018	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Saldo 31-12-2018	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
7 Voorzieningen							
Personeel:							
Jubilea	62.040	10.077	-6.288	0	65.829	7.768	58.061
	62.040	10.077	-6.288	0	65.829	7.768	58.061
Overig:							
Onderhoud	181.647	50.250	-9.680	0	222.217	41.807	180.410
	181.647	50.250	-9.680	0	222.217	41.807	180.410
Voorzieningen	243.687	60.327	-15.968	0	288.046	49.575	238.471

Langlopend deel > 1 jaar

	Middellang < 5 jaar	Lang > 5 jaar
Jubilea	19.704	38.358
Onderhoud	190.090	

Scholen van Oranje, Dordrecht

	31-12-2018	31-12-2017				
	€	€				
8 Langlopende schulden						
Overige langlopende schulden	19.748	22.354				
	<u>19.748</u>	<u>22.354</u>				
Boek- waarde 01-01- 18	Aange- gane lening 2018	Aflos- singen 2018	Boek- waarde 31-12- 18	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar	
€	€	€	€	€	€	
Vooruitontvangen investeringssubs. gem.	22.354	-2.607	0	19.748	0	19.748
	<u>22.354</u>	<u>-2.607</u>	<u>0</u>	<u>19.748</u>	<u>0</u>	<u>19.748</u>
	31-12-2018	31-12-2017				
	€	€				
9 Kortlopende schulden						
Crediteuren	134.084	139.918				
Belastingen en premies sociale verzek.	278.715	242.619				
Schulden terzake van pensioenen	68.507	67.197				
Overige kortlopende schulden	72.264	40.193				
Overlopende passiva	262.199	314.110				
	<u>815.768</u>	<u>804.037</u>				
Belastingen en premies sociale verzek.						
Loonheffing	239.990	142.684				
Premies sociale verzekeringen	0	72.194				
Premie vervangingsfonds / participatiefonds	38.725	27.741				
	<u>278.715</u>	<u>242.619</u>				
Overige kortlopende schulden						
Overige kortlopende schulden	72.263	40.193				
	<u>72.264</u>	<u>40.193</u>				
Overlopende passiva						
OCW niet geormerkt: Studieverlof	0	5.048				
Nog te betalen vakantiegeld	188.685	184.717				
Vooruitontvangen investeringssubsidies gemeente	2.607	2.607				
Nog te besteden subsidie gemeente Dordrecht	0	24.817				
Vooruitontvangen bedragen	70.907	96.922				
	<u>262.199</u>	<u>314.110</u>				

Model G Specificatie posten OCW

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?	
	Kenmerk	datum			Ja	Nee
			EUR	EUR	(aankruisen wat van toepassing is)	
Studieverlof	853217	sep-17	8.654	8.654	X	
Studieverlof	958727	dec-18	6.046	0		X
Studieverlof	993736	mrt-19	-3.930	0		X
	totaal		10.770	8.654		

(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk datum	EUR	EUR	EUR	EUR
	totaal	0	0	0	0

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01 2018	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale lasten 31-12-2018	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
	Kenmerk datum	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	totaal	0	0	0	0	0	0

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018**Baten**

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
(Rijks)bijdragen			
Vergoeding personeel	4.929.918	4.616.900	4.680.593
Vergoeding Materiële Instandhouding	942.972	942.550	960.124
Vergoeding PAB	837.764	701.700	712.366
Niet-geormerkte subsidies	264.893	242.100	280.206
Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	279.176	255.700	375.364
	<u>7.254.723</u>	<u>6.758.950</u>	<u>7.008.653</u>

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Gemeente: verg.declarabele kosten	1.119	0	820
Gemeente: verg. vast bedrag schadegevallen	6.697	4.500	6.598
Gemeente: overige vergoedingen	24.817	0	36.268
Gemeente: vrijval investeringssubsidies	2.607	2.800	2.753
	<u>35.239</u>	<u>7.300</u>	<u>46.438</u>

Overige baten

Verhuur onroerende zaken	15.802	10.500	8.262
Baten schoolfonds	45.030	48.200	54.759
Ouderbijdragen	35.259	36.200	35.024
Overige baten personeel	2.740	0	12.707
Contributie leden	703	1.000	701
Vergoeding uitgeleend personeel	35.016	26.200	27.467
Gilhuis Stichting	0	0	288.121
Transitievergoeding UWV	93.857	0	0
Overige baten Samenwerkingsverbanden	1.500	0	4.375
Overige baten	5.513	0	507
	<u>235.420</u>	<u>122.100</u>	<u>431.924</u>

Lasten**Personele lasten**

Lonen en salarissen	4.416.484	5.430.965	4.236.662
Sociale lasten	1.110.755	0	963.622
Pensioenlasten	602.664	0	596.837
Overige personele lasten	493.277	198.000	333.122
Uitkeringen (-/-)	-174.416	-69.450	-299.101
	<u>6.448.763</u>	<u>5.559.515</u>	<u>5.831.141</u>

Scholen van Oranje, Dordrecht

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
Lonen en salarissen			
Salariskosten directie	467.342	474.450	464.233
Salariskosten OP	4.960.044	4.469.790	4.585.101
Salariskosten OOP	313.910	226.925	210.378
Salariskosten t.l.v. vervangingsfonds	177.361	69.450	208.060
Salariskosten vervanging eigen rekening	18.110	1.500	8.335
Salariskosten vervanging BAPO	5.879	0	3.371
Salariskosten rugzak-leerling	1.337	0	4.109
Salariskosten zw gerelateerde vervanging	10.439	7.500	54.059
Werkkosten via PSA	15.165	36.000	14.649
Salariskosten ouderschapsverlof	12.757	5.200	14.465
Doorbelasting sal.kosten Bovenschools	0	9.700	0
Correctie sociale lasten	-1.110.755	0	-963.622
Correctie pensioenen	-602.664	0	-596.837
Salariskosten duurzame inzetbaarheid	97.030	98.950	103.835
Salariskosten t.l.v. projecten	2.346	0	2.159
Salariskosten extra personeel	19.930	18.150	63.020
Salariskosten stakingsbudget	2.079	0	0
Salariskosten studieverlof	5.988	5.600	37.772
Sal. kst. i.v.m. medezeggenschap	117	0	0
Salariskosten detachering	34.374	26.200	27.064
Salariskosten bindingscontracten	2.531	1.550	5.624
Doorbet.tegemoetk.ziektekosten pers.	0	0	10.559
Opname onbetaald verlof	5.302	0	388
Bijdrage personeel collectief IPAP	-22.140	-20.000	-20.058
	<u>4.416.484</u>	<u>5.430.965</u>	<u>4.236.662</u>
Sociale lasten			
Sociale lasten	1.110.755	0	963.622
	<u>1.110.755</u>	<u>0</u>	<u>963.622</u>
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	602.664	0	596.837
	<u>602.664</u>	<u>0</u>	<u>596.837</u>
Overige personele lasten			
Nascholing	89.276	54.000	79.852
Mutatie VU/EJU	-143	0	173
Kosten Arbo	28.197	25.000	39.212
Dotatie voorziening jubilea	10.077	0	7.082
Overige personeelskosten	134.619	49.000	67.445
Personele kosten rugzak-leerling	214.832	67.500	135.166
Afdracht GOVAK gelden	6.346	0	0
Project Strategie en Middelen	10.074	2.500	4.190
	<u>493.277</u>	<u>198.000</u>	<u>333.122</u>
Uitkeringen (-/-)			
Uitkeringen (-/-)	-174.416	-69.450	-299.101
	<u>-174.416</u>	<u>-69.450</u>	<u>-299.101</u>

Personeelsbezetting

	2018	2017
	Aantal FTE's	Aantal FTE's
DIR	4,67	5,00
OP	72,65	74,72
OOP	8,40	6,48
	<u>85,72</u>	<u>86,20</u>

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€

Afschrijvingen

Glasvezelnetwerk	10.417	10.480	10.417
Gebouwen en terreinen	430	450	430
Technische zaken	14.381	13.950	13.490
Meubilair	68.825	67.550	66.404
ICT	93.431	78.725	62.238
OLP en apparatuur	106.133	106.600	103.527
	<u>293.617</u>	<u>277.755</u>	<u>256.507</u>

Huisvestingslasten

Huur huisvesting/terrein	21.553	21.500	16.810
Dotatie onderhoudsvoorziening	50.250	50.250	50.122
Onderhoud gebouw/installaties	82.076	48.000	50.587
Energie en water	72.791	70.000	74.108
Schoonmaakkosten	187.220	174.400	180.825
Heffingen	21.227	18.700	28.662
Tuinonderhoud	5.932	1.500	2.144
Bewaking en beveiliging	15.963	14.500	12.948
Overige huisvestingslasten	57.086	41.350	60.127
	<u>514.098</u>	<u>440.200</u>	<u>476.333</u>

Overige instellingslasten

Administratie- en beheerslasten

Administratie en beheer	79.647	75.900	78.815
Reis- en verblijfkosten	551	500	129
Accountantskosten	8.196	7.350	6.813
Telefoonkosten	8.043	8.100	8.800
Overige administratie- en beheer	834	500	0
	<u>97.270</u>	<u>92.350</u>	<u>94.556</u>

Inventaris en apparatuur

Onderhoud vervanging meubilair	774	1.750	884
	<u>774</u>	<u>1.750</u>	<u>884</u>

Scholen van Oranje, Dordrecht

	Realisatie 2018 €	Begroting 2018 €	Realisatie 2017 €
<i>Overige</i>			
Representatiekosten	9.000	7.450	5.722
Contributies	10.071	11.150	10.796
Excursies / werkweek / sport	1.205	2.450	1.090
Medezeggenschap	3.701	5.350	1.788
Aansluiting radio / TV	508	800	522
Verzekeringen	25.599	3.900	22.146
Advertentiekosten	5.227	1.800	0
Portikosten / drukwerk	7.685	8.200	8.606
PR	4.973	5.700	7.920
Kantinekosten	12.767	10.050	12.158
Culturele vorming	8.138	14.500	8.906
Schooltest / onderzoek / begeleiding	3.487	6.000	3.174
Overige gemeente	0	750	66
Projecten	0	2.500	3.118
Lasten OCW subsidies	0	20.500	17.301
Lasten schoolfonds	73.978	84.400	89.778
Lief en leed	273	250	0
Uitgaven steunstichting Gilhuis	5.350	0	5.333
Project Plusgroep	8.769	0	17.611
Besteding stakingsgeld	3.123	0	0
Overige uitgaven	8.283	22.000	12.427
	192.138	207.750	228.462
<i>Leermiddelen (PO)</i>			
Onderwijsleerpakket	168.428	150.650	151.053
Informatietechnologie	149.363	124.820	110.017
Kopieerkosten	23.784	27.000	25.982
	341.574	302.470	287.052
Totaal Overige instellingslasten	631.756	604.320	610.953
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	250	1.750	430
	250	1.750	430
Financiële lasten			
Rentelasten	1.118	1.200	1.014
	1.118	1.200	1.014
Totaal financiële baten en lasten	-868	550	-584
	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Specificatie honorarium			
Onderzoek jaarrekening	8.196	7.350	6.813
Andere controleopdrachten	0	0	0
Fiscale adviezen	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal accountantslasten	8.196	7.350	6.813

Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische Vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen Vermogen 31-12-2018 EUR	Resultaat jaar 2018 EUR	Art.2:403 BW Ja/Nee	Deelname % 0	Consolidatie Ja/Nee
SWV PO Dordrecht	Stichting	Dordrecht	4			Nee	0	Nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Scholen van Oranje, Dordrecht

WNT-verantwoording 2018 Scholen van Oranje

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden.

De WNT is van toepassing op de Scholen van Oranje te Dordrecht.

Het voor de Scholen van Oranje te Dordrechttoepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 122.000.

KLASSE: B

		Complexiteitspunten
Gemiddelde totale baten per kalender jaar (in € mln)	5 tot 25	4
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1 tot 1500	1
Gewogen onderwijssoorten of sectoren*	1	1
		6

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1

G. Will

Functiegegevens	directeur/bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 87.552
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.298

Subtotaal € 101.850

Individueel bezoldigingsmaximum € 122.000

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging € 101.850

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan n.v.t.

Gegevens 2017

Bedragen x € 1

G. Will

Functiegegevens	directeur/bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja

Bezoldiging

Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 83.342
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 13.457

Subtotaal € 96.799

Individueel bezoldigingsmaximum € 118.000

-/- onverschuldigd betaald bedrag

Totaal bezoldiging 2017 € 96.798

1d. Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam Topfunctionaris	Functie
J.F. van Weelden	Voorzitter
S. Platenkamp	Lid
P.C. den Dekker	Lid
A.D. Klaren	Lid
A. Buitenhuis	Lid
P.W. Wolf	Lid

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

B11 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan, die belangrijk zijn voor de interpretatie van de cijfers.

B12 STATUTAIRE REGELING OMTRENT BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Het bestuur verdeelt het resultaat over 2018 ad € -363.721 als volgt over de reserves. Dit voorstel is reeds in de jaarrekening verwerkt.

			2018 €
Resultaat algemene reserve			-276.159
Resultaat reserve personeel	-74.878		
Resultaat bestemmingsreserve publiek (A)		-74.878	
Resultaat reserve schoolfonds	6.312		
Resultaat reserve fonds vereniging stichting	-4.875		
Resultaat Reserve ABN scholen	-8.769		
Resultaat bestemmingsreserve privaat (4)	-5.350		
Resultaat bestemmingsreserve privaat (B)		-12.683	
Resultaat bestemmingsreserve (A+B)			-87.561
Resultaat Eigen vermogen			<u>-363.721</u>

B13 Ondertekening jaarverslag

Opgesteld door het bestuur te Dordrecht op 2019

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vastgesteld op 2019 door het toezichthoudend orgaan

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C1 CONTROLEVERKLARING

controleverklaring invoegen blad 1

controleverklaring invoegen blad 2

controleverklaring invoegen blad 3

controleverklaring invoegen blad 4